У нумары: Сустрэча з прафесарам Грабоўскім — У Беластоцкім падполлі — Весткі з БССР Фальклор

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 34 (289) | ГОД VII | 26 ЖНІЎНЯ 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

КАСМІЧНЫЯ БРАТЫ

Касманаўт А. Р. Нікалаеў

Касманаўт П. Р. Паповіч

КАСМАНАЎТ А. Р. НІКАЛАЕЎ

Андрыян Рыгоравіч Нікалаеў нарадзіўся 5 верасня 1929 года ў вёсцы Шаршэлы Марыінска - Пасадскага раёна Чувашскай АССР у сям'і селяніна - бедняка. Па нацыянальнасці — чуваш.

У 1944 годзе А. Р. Нікалаеў закончыў 7 класаў няпоўнай сярэдняй школы ў вёсцы Шаршэлы. У тым жа годзе паступіў, а ў 1947 годзе закончыў Марыінска - Пасадскі лесатэхнічны тэхнікум і атрымаў спецыяльнасць тэхніка - лесавода. Са снежня 1947 года па красавік 1950 года працаваў майстрам на лесанарыхтоўках.

У 1950 годзе прызван у рады Савецкай Арміі і накіраван на вучобу ў ваеннае авіяцыйнае вучылішча. З 1955 года — ваенны лётчык.

У 1961 годзе за паспяховае выкананне задання ўрада ўзнагароджан ордэнам Чырвонай Зоркі.

У 1950 годзе А. Р. Нікалаеў уступіў у ВЛКСМ. Член КПСС з верасня 1957 года.

Касманаўт — халасты.

Бацька — Рыгор Мікалаевіч памёр у 1944 годзе. Маці — Ганна Аляксееўна 1900 года нараджэння. Брат — Іван Рыгоравіч 1927 года нараджэння працуе ў Кірскім леспрамгасе Алатырскага раёна Чувашскай АССР Брат - Пётр Рыгоравіч 1936 года нараджэння, калгаснік - шафёр, жыве ў вёсцы Шаршэлы. Сястра Зінаіда Рыгораўна 1932 года нараджэння працуе медыцынскай сястрой на станцыі пераліванія крыві ў горадзе Чэбаксары

КАСМАНАЎТ П. Р. ПАПОВІЧ

Павел Раманавіч Паповіч нарадзіўся 5 кастрычніка 1930 года ў пасёлку Узін Кіеўскай вобласці ў сям'і рабочага. Па нацыянальнасці — украінец.

Вучыўся ў школе, затым у рамесным вучылішчы ў Белай Царкве. Пасля заканчэння вучылішча паступіў у Магнітагорскі індустрыяльны тэхнікум. Закончыў яго ў 1951 годзе, атрымаўшы спецыяльнасць тэхніка - будаўніка.

П. Р. Паповіч уступіў у рады Савецкай Арміі. Займаўся ў ваенным авіяцыйным вучылішчы. Пасля заканчэння яго праходзіў службу ў часцях ваенна - паветраных сіл. З'яўляецца ваенным лётчыкам.

У сакавіку 1945 года быў прынят у рады ВЛКСМ. Член КПСС з чэрвеня 1957 года.

У 1961 годзе за паспяховае выкананне задання ўрада ўзнагароджан ордэнам Чырвонай Зоркі.

Касманаўт жанаты. Жонка Марыя Лаўрэнцьеўна 1931 года нараджэння. Па спецыяльнасці — лётчык. Дачцы Наташы 6 гадоў.

Бацька — Паповіч Раман Парфір'евіч 1905 года нараджэння, працуе ў Узіне, Кіеўскай вобласці. Маці — Паповіч Феадосія Касьянаўна 1903 года нараджэння, хатняя гаспадыня. Сястра Марыя Раманаўна 1927 года нараджэння, сястра — Надзея Раманаўна 1944 года нараджэння, брат — Мікалай Раманавіч 1946 года нараджэння, брат — Пётр Раманавіч 1937 года нараджэння, ваеннаслужачы — лейтэнант.

Калі перспектывы дык толькі «мураваныя»

Вам да Антона трэба? То ж вунь яго мураванка! — жанчына здзіўляецца.

Сапраўды.

Не гаварыў я з Антонам аб тым, як ён пабудаваў сабе зграбную мураванку, меў да яго іншую справу.

Адвячоркам выехалі на кляшчэлеўскую шашу. Вось і Сухавольцы — ёсць па дарозе такая вёска. Налева ды направа мураваныя дамы — нявыканчаныя і выканчаныя, з фіранкамі ў вокнах.

— Будуецца народ, — і чамусьці прыпомнілася мне тая старая жанчына, якая здзівілася, што не ведаю, дзе жыве Антон пасярод шэрай, саламянай вёскі.

У «ВАЯВАДСТВЕ» НАРАКАЮЦЬ...

..., што Бельшчына і Гайнаўшчына з'яўляюцца «вырадкамі» у паслушнай сям'і рэшты паветаў Беласточчыны. Усё мала ім драўніны — каб маглі, дык заграбасталі б яе ўсю з цэлага ваяводства. У сасновых сценах жадаюць жыць. Няўжо адвечная любоў да дрымучай Белавежы?...

— Традыцыя! — інжынеры гавораць аб гэтым больш празаічна. І мораць «голадам» гэтых двух упартых блізнюкоў. А на падтрыманне ўзмацняюць, так званае прыкладнае будаўніцтва з прэфабрыкатаў. У іншых паветах будуюцца па 1—2 такіх «прыкладных» будынкаў, а тут... і па 4—5.

НЕХАПАЕ...

...этэрністычных чарапіц хвалістых і плоскіх, пільснёвых пліт мяккіх і цвёрдых, блях. Закупіць іх можна па прыдзелу грамадскай рады нарадовай Затое іншых будаўнічых матэрыялаў — колькі хочаш! Цэгла, цэмент, вапна, пустакі Кажуць, ПЗГС-ы імі завалены так, што наперакор усякім пагаворкам і «ад прыбытку галава баліць». Нехапае набыўцаў. Мабыць, праўда.

Нехапае... добрых майстроў, дакладней, муляроў, А тыя, што ўмеюць гладкі зруб вывесці, не зусім прыдатныя. Вымуруюць, ды не вельмі дорага возьмуць... А пасля — мур халодны, сыры, «пацее» краплістай вільгаццю, у печах не напаліцца зімою. Няма лепшай ад сасновай сцяны.. Добрае, моў, заўжды дарагое! (У гэтым выпадку, дрэва).

(Працяг на стар. 4)

АЛЕСЬ ГУРЛО

Родныя гоні

Вось яны, родныя гоні —
Радасць былая мая,
Ўспомніў яе я сёння,
Сёння яе я сваяк.

Годы мяне кружылі,
Кідалі гэтак і так. —
Кроў не астыла ж у жылах,
Ўшчэнт не змарыла слата.

Зноў я вярнуўся
к прасторам —
К родным забытым шляхам,
Мне маяком былі зоры,
Прыстаняй — хаты страха.

Шчыра яна прыгарнула
Блуднага сына - - мяне.
Усё, што было і мінула,
Стала мне ноўю звінець.

Сёння я ўсім ў захапленні,
Ўсё мне ўспамінкі нясе.
Быў я і буду сумленным
К гоням і роднай страсе.

Хіба забыць можна тое,
Тое ўсё, чым я жыў?
Речна яно, залатое,
Будзе мне голаў кружыць.

Будзе валошка ўплятацца
Густа ў бель валасоў,
Будзе заўсёды здавацца
Песняю шэпт каласоў.

Будзе ў спатканні і ростань —
Колькі іх стрэну ў жыцці —
Сніцца мне родная постаць,
Будзе валошка цвісці...

БЫВАЙЦЕ, КАНІКУЛЫ — ДОБРЫ ДЗЕНЬ, ШКОЛА!

ПЕРАМОГА НЕ ТОЛЬКІ КАСМАНАЎТАЎ

Вялікае ўражанне ва ўсім свеце пакінуў групавы палёт двух савецкіх касманаўтаў — маёра Андрыяна Нікалаева і падпалкоўніка Паўла Паповіча. Тэлебачанне, радыё і старонкі газет удзялілі гэтай падзеі самую вялікую ўвагу. Значэнне палёту выходзіць далёка за межы нашай планеты. І няма ў гэтым нічога дзіўнага. Незалежна ад таго, з якога пункту гледжання будзем ацэньваць гэтае савецкае дасягненне — навуковага ці палітычнага — палёт касманаўтаў мае эпахальнае значэнне.

Упершыню чалавек не толькі ўзляцеў над атмасферай, пераадольваючы зямное прыцяжэнне, але таксама знаходзіўся ў касмічнай пустаце некалькі дзён, г. зн. адрэзак часу, на працягу якога можна было б некалькі разоў зрабіць палёт на месяц. Упершыню таксама чалавек не быў ужо ў касмічнай прасторы адзінокім; ён побач сябе меў таварыша, знаходзячагася ў полі яго зроку і радыёвага слыху.

Звычайнаму чалавеку проста не месціцца ў галаве, што касмічная эра налічвае толькі каля 5 год. У кастрычніку 1957 года першы савецкі спадарожнік абляцеў нашую планету. На Захадзе дзе-нідзе ўзніmаліся галасы, што гэта толькі быў шчаслівы выпадак. Тагачасны прэзідэнт ЗША Д. Эйзенхауэр запэўніваў, што Злучаныя Штаты на працягу кароткага часу дагоняць Савецкі Саюз і апярэдзяць яго ў гэтай галіне. Тым часам мінулы перыяд не пацвердзіў слоў прэзідэнта. Савецкі Саюз не страціў сваёй перавагі ў ніякай з касмічных галін. Першы выслаў спадарожніка, першы ракетай дасягнуў месяца, першы сфатаграфаваў яго адваротны бок, першы, урэшце, выслаў чалавека, а пасля некалькі людзей на арбіту вакол зямлі. Ніхто ўжо сёння не можа расказваць казак аб нейкім шчаслівым збегу акалічнасцей. Кожнае новае касмічнае дасягненне СССР з'яўляецца наглядным вынікам планавай, загадзя акрэсленай дзейнасці. Кожны наступны касмічны палёт прыносіць новыя элементы, з'яўляецца новай стадыяй, набліжаючай чалавека да таго дня, калі будуць адбывацца міжпланетныя палёты.

Сёння таксама і для прэзідэнта Злучаных Штатаў Джона Кенедзі з'яўляецца ясным, што Савецкі Саюз мае некалькігадовую перавагу над ЗША ў касмічных палётах. Таму мы павінны сказаць выразна, што перамога савецкай касманаўтыкі мае не толькі выдатнае навуковае значэнне, але таксама і палітычнае. У падзеленым на капіталістычную і сацыялістычную часткі свеце ўсё гэта сведчыць аб рашучай перавазе сацыялістычнай сістэмы; паказвае на зусім рэальныя магчымасці ўзнікнення камуністычнага грамадства, развіваючага свае вытворчыя сілы без ніякіх абмежаванняў.

Ёсць яшчэ другі важны момант з палітычнага пункту гледжання. У той час, калі ЗША частку сваіх намаганняў у космасе прысвячаюць ваенным мэтам — напрыклад, серыя шпіёнскіх спадарожнікаў — Савецкі Саюз праводзіць усе свае працы толькі ў адным напрамку: вывучэння і апанавання сусвету толькі для гуманных і мірных намераў чалавецтва. Для кожнага зразумелымі становяцца словы звароту ЦК КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Урада Савецкага Саюза, абнародванага пасля заканчэння палёту Нікалаева і Паповіча. У гэтым звароце, у прыватнасці, чытаем: «Савецкі ўрад зноў звяртаецца да ўсіх урадаў і народаў з заклікам яшчэ больш настойліва змагацца за збаўленне чалавецтва ад пагрозы тэрмаядзернай вайны, за непарушны мір на зямлі».

Савецкія дасягненні ў галіне вывучэння сусвету набліжаюць, несумненна, дзень, калі кіраўнікі ўсіх урадаў зразумеюць, што далейшая гонка ўзбраенняў — гэта поўны абсурд.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ВЕСТКІ з БССР

РАЗВІЦЦЁ ХІМІЧНАЙ ПРАМЫСЛОВАСЦІ БЕЛАРУСІ

У стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма хімія павінна адыграць каласальную ролю. Бягучая сямігодка з'яўляецца для Беларусі сямігодкай вялікай хіміі.

Аб'ём агульнай прадукцыі хімічнай прамысловасці ў рэспубліцы ўзрасце ў параўнанні з 1958 годам у 6,5 разоў. У канцы пяцігодкі хімія ўвойдзе на Беларусі ў лік вядучых галін эканомікі. На працягу сямігодкі ў рэспубліцы будзе нанова асвоены выраб харчовай солі, віскознага корда, лакаў і фарбаў, электрамантажных трубак, брызола, рэліна, а таксама выпуск розных нафтапрадуктаў і хімічных паўпрадуктаў для далейшай апрацоўкі іх за межамі рэспублікі.

Высокімі тэмпамі будзе развівацца вытворчасць ужо асвоеных відаў прадукцыі: выраб штучнага валакна ўзрасце ў 3,2 разы, цэлафана — у 2,3 разы, рэгенерата ў 4 разы і г. д.

Першачарговае значэнне мае для Беларусі стварэнне буйнай прамысловасці па вырабу мінеральных угнаенняў.

У бягучай сямігодцы Беларусь будзе прадукаваць калійныя, азотныя і фосфарныя ўгнаенні. Прадукцыя калійных угнаенняў ствараецца на базе Старобінскага месцанараджэння калійных соляў. Будова Салігорскага камбіната, як вядома, пачалася ў 1958 годзе, а ў канцы мінулага года, на дзевяць месяцаў раней тэрміну, камбінат пачаў даваць калійныя солі.

У 1962 годзе прадукцыя гэтых угнаенняў будзе павялічана больш як у тры разы. У бліжэйшы час будзе закончана будова першай чаргі абагачальнай фабрыкі. Гэта дасць магчымасць камбінату, пачынаючы з 1964 года пастаўляць для сельскай гаспадаркі ўжо не сырую соль, а высакаякасныя калійныя ўгнаенні, кармавую і харчавую соль.

У канцы мінулага года недалёка ад Салігорска пачалася будова другога такога ж калійнага камбіната.

Вытворчасць азотных угнаенняў ствараецца на базе перапрацоўкі прыроднага газа, ідучага на Беларусь з Украіны. У Гродне будуецца азотнатукавы завод, які па сваёй магутнасці будзе адным з буйнейшых у краіне.

Вельмі важнай галіной хімічнай прамысловасці ў рэспубліцы будзе перапрацоўка нафты. З гэтай мэтай у Беларусі будуецца Полацкі нафтаперапрацоўчы завод — адзін з буйнейшых у СССР і Еўропе.

Сыравінай для гэтага завода будзе нафта з усходніх раёнаў СССР — Татарскага і Куйбышаўскага месцанараджэнняў, якая па магістральнаму нафтаправоду прыдзе ў Полацк.

Сваю першую прадукцыю завод пачне даваць на пачатку 1963 года, яго магутнасць будзе няўхільна ўзрастаць. Завод поўнасцю забяспечыць Беларусь усімі відамі вадкага паліва, бітумамі, мінеральнымі змазачнымі масламі, парафінамі. Прадукцыя гэтага прадпрыемства пойдзе за межы рэспублікі: у Прыбалтыку, Украіну і РСФСР, а таксама ў сацыялістычныя краіны.

Апрача свайго асноўнага назначэння па забеспячэнню народнай гаспадаркі высакаякаснымі нафтапрадуктамі, завод будзе таксама базай сыравіны для шэрагу хімічных прадпрыемстваў сінтэтычных матэрыялаў.

Цэнтрам нафтахіміі будзе і раён Мозыра. У канцы сямігодкі тут пачнецца будова нафтаперапрацоўчага завода, які па сваёй магутнасці будзе не меншы ад Полацкага, але трошкі з іншай тэхналогіяй.

Для патрэб прамысловасці і жыллёвага будаўніцтва рэспублікі ў лаках і фарбах будзе пабудаваны буйны лакафарбавы завод.

Яшчэ больш шырокае развіццё атрымае хімічная прамысловасць на Беларусі за бліжэйшыя 20 год у выніку выканання задач, накрэсленых новай Праграмай КПСС.

Аб'ём вытворчасці хімічнай прамысловасці ў 1980 годзе перавысіць узровень вытворчасці 1958 года ў 100 разоў. Моцна павялічыцца выраб мінеральных угнаенняў, штучнага валакна, фармавых і нефармавых гумоватэхнічных вырабаў.

У выніку выканання перспектыўнага плана развіцця народнай гаспадаркі рэспублікі, хімічная прамысловасць стане вядучай галіной агульнай вытворчасці Беларусі.

А. ЦІХАНАЎ
выконваючы абавязкі начальніка ўпраўлення хімічнай прамысловасці Савета Народнай Гаспадаркі БССР.

ФУТБОЛ

Становішча на 19 жніўня

I ЛІГА

1. „Górnik" Zabrze	6:0	11: 1
2. „Polonia" Bytom	6:0	10: 2
3. „Legia" Warszawa	5:1	5: 0
4. „Lech" Poznań	4:2	5: 2
5. „Ruch" Chorzów	4:2	5: 4
6. „Lechia" Gdańsk	4:2	2: 3
7. „Zagłębie" Sosn.	3:3	6: 3
8. „Stal" Rzeszów	2:4	3: 3
9. „Wisła" Kraków	2:4	4: 5
10. „Odra" Opole	2:4	3: 5
11. „Pogoń" Szczecin	2:4	5: 8
12. „Arkonia" Szczecin	1:5	3: 9
13. „Gwardia" W-wa	1:5	2:10
14. ŁKS Łódź	0:6	1: 9

III ЛІГА

1. „Gwardia" B-stok	6:0	19: 3
2. „Mazur" Ełk	6:0	18: 2
3. ZKS Zambrów	4:2	10: 5
4. „Włókniarz" B-stok	3:3	5: 6
5. „Tur" Bielsk	3:3	7: 9
6. „Skra" Czarna Biał.	3:3	5: 9
7. „Sokół" Sokółka	3:3	6:13
8. ŁKS Łomża	2:4	4: 7
9. „Wigry" Suwałki	2:4	6:10
10. „Husar" Nurzec	2:4	5:10
11. „Warmia" Grajewo	1:5	7:12
12. „Pogoń" Łapy	1:5	3: 9

КЛАС «А»
I падгрупа

1. „Puszcza" Hajnówka	6:0	22: 4
2. „Gwardia" B-stok	6:0	16: 3
3. „Ognisko" B-stok	6:0	11: 4
4. LZS Uhowo	3:3	9: 5
5. „Cresovia" Siemiat.	3:3	6: 7
6. LZS Szepietowo	3:3	8:18
7. „Żubr" Białowieża	2:4	6: 9
8. „Husar" Nurzec	1:5	10:20
9. „Jagiellonia" B-stok	0:6	5: 9
10. „Tur" Turośl Kość.	0:6	3:17

II падгрупа

1. „Orzeł" Kolno	5:1	11: 4
2. „Cresovia" Gołdap	4:0	6: 3
3. „Mazur" Ełk	4:0	6: 4
4. „Promień" Mońki	4:2	6: 7
5. „Wissa" Szczuczyn	3:3	8: 5
6. „Czarni" Olecko	2:4	6: 5
7. „Wigry" Suwałki	2:4	7: 8
8. ŁKS Łomża	0:4	4: 6
9. LZS Suchowola	0:6	1:13

ЧЭМПІЯНАТ СССР

I ПАДГРУПА

1. ЦСКА	25:9	24:8
2. «Дынама» К	24:4	35:14
3. «Зеніт»	16:14	27:15
4. «Шахцёр»	16:8	20:15
5. «Малдова»	16:14	22:19
6. СКА	15:15	25:20
7. «Кайрат»	12:14	12:14
8. «Лакаматыў»	10:20	15:24
9. «Спартак» Ер	9:17	10:24
10. «Жальгірыс»	7:19	8:29
11. «Даугава»	6:22	10:26

II ПАДГРУПА

1. «Тарпеда» М	18:10	32:14
2. «Дынама» М	18:10	20:12
3. «Дынама» Тб	17:11	19:11
4. «Спартак» М	16:10	31:17
5. «Пахтакор»	16:12	16:16
6. «Нафтавік»	14:16	21:19
7. «Беларусь»	13:15	12:14
8. «Дынама» Л	12:16	9:26
9. «Тарпеда» К	11:17	16:26
10. «Авангард»	10:18	11:22
11. «Кр. Саветаў»	9:19	14:24

БАРОН фон ГОЛЬДРЫНГ

Сапраўдны афіцэр фюрэра

ПЕРАКЛАЎ Хведар Асінч

— Як, па-вашаму, гер Пфайфер, мы павінны трымаць сябе на судзе? — Генрых падсеў да прапагандыста.

— А ўсё роўна, аднолькавы канец! — страціўшы ўсялякую надзею адказаў той.

— О, не, чорт вазьмі! Афіцэр арміі фюрэра павінен памерці прыгожай смерцю! Я ім даваду, як можа паміраць сапраўдны арыец, і заклікаю вас да гэтага.

— Арыец, не арыец... якое гэта можа мець значэнне цяпер?

— Вы заклікалі да іншага ў сваіх прамовах.

— Языком ляпаць, вядома, лёгка! — злосна кінуў шафёр.

Генрых падняўся, падышоў да дзвярэй і пачаў грукаць у іх нагою.

— Табе чаго? — пачуўся малаветлівы голас знадворку.

— Паклічце начальніка варты!

— Абыдзешся і без яго!

Генрых зноў загрукаў у дзверы.

— Перастань грукаць!

— Я буду грукаць, пакуль не паклічаце начальніка варты! — крыкнуў Генрых.

— Гер афіцэр! Гер афіцэр! Перастаньце, прашу вас, — шаптаў Пфайфер перапалохана, — яны нас пазабіваюць.

За дзвярыма пачуліся крокі, нехта пачаў адмыкаць замок, і на парозе з'явіўся Мельнікаў у суправаджэнні яшчэ аднаго макі.

— Чаго табе? — спытаў начальнік штаба.

— Можаце нас судзіць, можаце пасля суда рабіць, што вам спадабаецца, але зараз здзекавацца над намі не маеце права! — ледзь не крычаў Генрых.

— Хто ж над вамі здзекуецца?

— Ад учарашняга вечара нам не далі ні кроплі вады, ні кавалка хлеба! Дагэтуль рук не развязалі!

— На той свет прымуць і з парожнім пузам!

— Я вымагаю — вады, хлеба і сігарэт! — крычаў Генрых.

— Чаго раскрычаўся? — Мельнікаў, сціснуўшы кулакі, падступіў да Генрыха. — Марш на сена! — гукнуў ён і неспадзявана штурхнуў палоннага.

Генрых упаў.

У той жа момант ён зачапіў правай нагой начальніка штаба, а левай штосілы ўдарыў яго ніжэй калена. Гэта быў адзін з прыёмаў джіу-джіцу, якім добра валодаў Генрых.

Мельнікаў упаў, бы падкошаны. Макі, што суправаджаў начальніка штаба, падбег да Генрыха і з сілай штурхнуў прыкладам у грудзі. «Гэта ўжо звыш праграмы!» — падумаў Генрых.

— Ну, пачакай, я табе адудзячуся! — сказаў Мельнікаў і выйшаў.

Генрых падняўся, падышоў да дзвярэй і зноў ударыў у іх нагою.

— Бога радзі! Сядзьце! — скуголіў Пфайфер.

— Я не супакоюся, пакуль не даб'юся свайго!

Неўзабаве палонныя атрымалі ежу. Калі пад'елі, Генрых спытаў Пфайфера:

— Ну што, палегчала крыху?

— Я вас умаляю, не трэба іх больш дразніць! — прасіў прапагандыст.

— Гэта толькі пачатак, пабачыце, як я пакажу

СУСТРЭЧА З ПРАФЕСАРАМ ТАДЭУШАМ ГРАБОЎСКІМ

На здымку: Праф. др Тадэуш Station Станіслаў Грабоўскі.

Польскае славяназнаўства мае ў асобе свайго выдатнага прадстаўніка, прафесара Ягелёнскага універсітэта Тадэуша Станіслава Грабоўскага сур'ёзнага даследчыка ў галіне польска - беларускіх літаратурных узаемаадносін. Гэты факт выклікаў увагу «Нівы» да дзейнасці вучонага. А спроба, каб наладзіць з ім нейкія кантакты, неўзабаве ператварылася ў ажыўленую перапіску. З яе мы даведаліся аб вельмі прыязных адносінах Т. Грабоўскага да нашага часопіса, якога пастаянным чытачом ён з'яўляецца. Асабліва ў дні святкавання 80-годдзя з дня нараджэння Народнага Паэта Беларусі Янкі Купалы рэдакцыя атрымала шэраг цёплых пісем. Адзначым, што польскі вучоны добра памятае першыя літаратурныя крокі аўтара «Паўлінкі», а ў сваіх лекцыях аб Беларусі, яшчэ ў дарэвалюцыйны час, часта прыгадваў вытрымкі з яго твораў, адлюстроўваючых тагачаснае гаротнае жыццё беларускага народа. У 12 нумары «Нівы» ад 25 красавіка г.г. мы мелі ўжо аказію прысвяціць кракаўскаму даследчыку ўвагу. Там, менавіта, абмяркоўвалася праца праф Грабоўскага аб 40-ых і 50-ых г.г. XIX ст. у гісторыі польска - беларускага літаратурнага зближэння. Яна, як вядома, была змешчана ў «Памятнай кнізе», выданай з выпадку 50-годдзя навуковай дзейнасці Станіслава Пігоня.

У ліпені мне давялося пабываць у праф. Грабоўскага ў Кракаве, дзе ён пастаянна пражывае. Сустрэча з вучоным была тым больш прыямнейшай, што ён у адным са сваіх апошніх лістаў, ідучы насустрач нашым жаданням, выказаў таксама жаданне пагаварыць з намі, як даслоўна адзначаў, «аб нашых супольных справах». Зразумела, што тут мелася на ўвазе сувязь Т. Грабоўскага з Беларуссю, яго даследы над узаемаадносінамі паміж польскай і беларускай літаратурамі. А «Ніва», удзяляючы самую сур'ёзную ўвагу гэтым узаемаадносінам, лічыла вельмі карысным правядзенне падобнай сустрэчы. Перыяд водпуснаў звычайна спрыяе такім мерапрыемствам. Аднак, як аказалася, праф. Грабоўскі і зараз напружана працуе. Яго турбуюць шматлікія справы. Падрыхтоўка да святкавання 600-годдзя заснавання Ягелёнскага універсітэта, да адзначэння Тысячагоддзя Польшчы, захады, звязаныя з ўзнаўленнем «Бібліяграфіі польскага славяназнаўства» — усё гэта не спрыяе спакойнаму адпачынку. А што ў нашым выпадку найбольш знамянальнае, гэта, менавіта, тое, што зараз вучоны падрыхтоўвае да друку манаграфію, прысвечаную польска - беларускаму пагранiччу. Да яе мы яшчэ вернемся. А зараз хочам бліжэй пазнаёміць нашых чытачоў з польскім вучоным.

Прафесар Тадэуш Грабоўскі нарадзіўся ў 1881 годзе. Вышэйшую адукацыю здабываў на філасофскім аддзяленні Ягелёнскага універсітэта ў Кракаве і часткова ў Празе, Загрэбе і Вене, дзе ў 1910 годзе атрымаў ступень доктара філасофіі. У 1907—1918 г.г. працаваў у кракаўскіх сярэдніх школах, а таксама выкладчыкам чэшскай і серба-харвацкай моваў у Ягелёнскім універсітэце. У гэты перыяд Т. Грабоўскі адбыў цэлы рад падарожжаў па Чэхаславакіі, Лужыцах, Паўднёвай Славяншчыне, наведваў Расію, Беларусь і Украіну. Падчас падарожжаў знаёміўся з гісторыяй гэтых краін, з іх літаратурным і наогул культурным рухам. А наладжаныя знаёмствы з мясцовымі пісьменнікамі і літаратурнымі крытыкамі аказалі пазней дабратворны ўплыў на навуковую і грамадскую дзейнасць вучонага.

Пасля першай сусветнай вайны Т. Грабоўскі спярша з'яўляўся паслом у Балгарыі, а пасля на працягу 11 год быў паслом і паўнамочным міністрам у Бразіліі. Напярэдадні на-

(Працяг на стар. 4)

У БЕЛАСТОЦКІМ ПАДПОЛЛІ

У былой сядзібе «Грамады» пры вуліцы Віцебскай 12 зімою 1927 года адбылася нарада беларускага актыву, з удзелам былых грамадаўцаў. Прыбылі дзеячы з Гарадка, Міхалова, Пясчанікаў і другіх мясцовасцей Беласточчыны.

Вырашана было арганізаваць Таварыства Беларускай Школы. Старшынёю выбралі Федарчука, Алеся Матранчука сакратаром і скарбнікам Ёзіка Лукашыка. Антон Кавальчук узяўся арганізаваць хор, а Алесь Андрэйчук — драматычны гурток.

Ды бяда — ніхто з беластоцкіх дамаўласнікаў не згаджаўся наняць Таварыству памяшканне (баяліся паліцэйскіх рэпрэсій).

Дзейнасць замерла. Акруговы Камітэт КПЗБ быў занепакоены: трэба неадкладна выясніць сітуацыю!

Кватэра Кастуся Сідаровіча знаходзілася пры вуліцы Касцельнай 4. Сымон Кузьмін і Віктар Казлоўскі нецярплівіліся. Нарэшце! Уваходзяць Алесь Матранчук, Ёзік Лукашык і Федарчук.

— Не бачу ніякіх магчымасцей далейшай дзейнасці, — кажа Матранчук. — Самі ведаеце...

Віктар нервова зацягнуўся папяросаю.

— Я адмаўляюся ад сваёй функцыі, — у Федарчука дрыжэлі рукі. — Буду дапамагаць у меру сваіх сіл, але...

Паліцыя запалохала. Кузьмін быў упэўнены ў гэтым.

Канец размовы. Вышлі.

— На гвалт патрэбна памяшканне Таварыству,

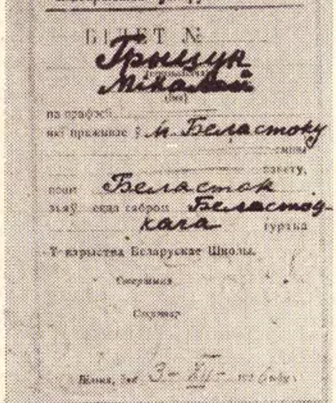
Як арганізавалі ТБШ

— Сымон паглядзеў на гадзіннік і заспяшаў да выхаду.

— Так... — Віктар аб нечым думаў.

Тэвель Сланімскі нічым не рызыкаваў. — Калі ласка, — ветліва ўсміхаўся да Кузьміна. Мой магазін пры Касцельнай вуліцы і так пустуе. Можаце рабіць у ім, што хочаце.

Пару злотых аплаты прыдасца. Вядома, магазін не тэатральная зала. На паліцыю можна напляваць.

Білет ТБШ.

Перш за ўсё было наладжана некалькі выездаў з «прадстаўленнямі і музыкамі». Здабыта першыя сумы грошай — на пабудову сцэны, унутраную аддзелку, мэблёўку і г.д. Прыступілі да рамонту тэвелевай рудэры, у чым шмат дапамог Кастусь Сідаровіч — не толькі сваёй сілай.

Вясною 1928 года адбыўся Акруговы З'езд Таварыства Беларускай Школы, гэтым разам ва ўласным будынку. (Сланімскі падпісаў умову на 5 год). Прыбыў з Вільні сакратар Галоўнай Управы ТБШ Рыгор Шырма і дзеячы — Паўловіч, Стэцкевіч.

— Сябры! — Кузьмін хваляваўся. — У нашай працы трэба быць упартым. Выганяюць цябе праз дзверы дык уваходзь акном! Год таму назад не мелі нічога, а цяпер бачыце, ёсць дзе праводзіць беларускую дзейнасць. Наперакор жаданням нашых ворагаў...

Выбары новага праўлення прайшлі хутка і аднагалосна.

— Вось і маем гатовае праўленне, — сказаў Шырма і зірнуў убок Кузьміна і Сідаровіча.

Сымона Кузьміна выбралі старшынёй Акруговай Управы ТБШ; сакратаром — Кастуся Сідаровіча, скарбнікам — Мікалая Грыцука.

Аб ТБШ загаварылі ў Беластоку і на правінцыі.

* ✲ *

Падрыхтоўка да сустрэчы Першамая ў разгары. І тут нечаканы арышт.

— Няўжо распрацавалі кантакты, — Сымон яшчэ і — яшчэ раз перадумоўваў усе факты.

У дэфе сустрэў яго гоман дзесяткаў арыштаваных — левых ППС-аўцаў, бундаўцаў. Разам

(Працяг на стар. 7)

Фальклор Беласточчыны

ЖЫВАЯ ВАДА

(КАЗКА)

Жыла - была ў адным сяле ўдава. Мела яна трох сыноў. Старэйшы сын арганістам быў. На арганах у касцёле спрытна іграў ,а яшчэ спрытней па калядзе ад прыхаджан сабе грошы выбіраў. Сярэдні сын паляўнічым быў. Днямі і тыднямі ў лесе прападаў, дарогі за звярамі праставаў. Вядома ж, хто дарогі праступе, той дома не начуе. Малодшы сын гаспадаром быў. Дзень-у-дзень на гаспадарцы да сёмага поту працаваў: араў, сеяў і касіў. Старую матку і братоў сваіх карміў - паіў. Няўдзячныя старэйшыя браты ім пагарджалі і насміхаліся.

Аднойчы захварэла маці - ўдава. Засумавалі сыны, а больш за ўсіх сумаваў малодшы сын. У той час за цёмным лесам - борам жыла старэнькая бабулька, якая многа год на свеце пражыла і многа ведала. Часам у бядзе - хваробе лекавым зёлкам памагала людзям, часам шчырым сэрцам - радай у няшчасці чалавеку пасобіла. І пабег малодшы сын чорнай ноччу за цёмны лес - бор па бабульку, каб у бядзе дапамагла. Прывёў яе ў хату. Глянула бабулька на хворую, паківала сівенькай галавой ды кажа:

— Памерла ваша маці-гаротніца...

Заплакалі сыны па сваёй маці любай, загаласілі. А больш усіх смуткаваў па сваёй маці малодшы сын. Пашкадавала бабулька сыноў - сірот, падумала ды кажа ім:

— За сямю высокімі гарамі, за сямю непраходнымі лясамі, за сямю рэкамі глыбокімі і бурлівымі стаіць высокая гара. Расце на той гары залатое дрэва. Сядзіць на тым дрэве сокал і ўвесь час песні пяе ды

(Працяг на стар. 4)

сябе на судзе! А цяпер я паспрабую заснуць і раю вам зрабіць тое самае.

Генрых прымасціўся на саломе і неўзабаве заснуў спакойным сном.

Адвячоркам усіх зноў выклікалі на допыт. Пфайфера і шафёра хутка адпусцілі, допыт жа Гольдрынга затрымаўся шмат даўжэй. Ён трываў роўна столькі, колькі трэба было, каб канчаткова ўдакладніць дэталі распрацаванага плана.

Пасля допыта ўсім палонным завязалі вочы, пасадзілі ў машыну і кудысьці павезлі.

Ехалі гадзіны дзве. Нарэшце машына спынілася каля нейкага будынку. У цемры вымалёўваліся толькі яго невыразныя контуры. Усіх увялі ў памяшканне і развязалі вочы. Палонныя цяпер убачылі не больш, чым тады, калі ў іх на вачах былі павязкі.

— Майн гер! — прашаптаў Генрых, — калі нас вязлі сюды, мне пашчасцілася развязаць рукі. Зараз я развяжу іх і вам. Відавочна, гэта апошні прыпынак на нашым шляху да... смерці. І я паспрабую іх адурманіць. Я папрашуся ў інтымных справах на панадворак, а калі мяне вывядуць, паспрабую ўцячы. Калі пашчасліўціцца, зраблю ўсё магчымае, каб выратаваць вас.

Генрых развязаў рукі шафёру, потым Пфайферу. Той усім целам трэсся.

172

— Калі вы ўцячэце, яны нас пазабіваюць без суда! — войкнуў ён і схапіў Генрыха за рукаў. — Я не пушчу вас, я не дазволю рызыкаваць нашым жыццём!

— Ды годзе табе скуголіць! — умяшаўся шафёр, схапіўшы Пфайфера за плечы. — Мы трацім адзіную надзею!

Ён адцягнуў прапагандыста далей ад дзвярэй і закрыў яму рот рукою. Генрых, як і днём, у хляве, грукнуў ў дзверы нагою.

— Чаго табе? — пачуўся голас Мельнікава.

— Пасля вашага пачастунку ў мяне баліць жывот, чорт вас усіх забяры! — крыкнуў ён.

Мельнікаў вылаяўся, але дзверы адчыніў. Нехта зашоў ў памяшканне і вывеў палоннага на панадворак.

Пфайфер і шафёр, спыніўшы дыханне, напружылі слых. Але наўкола ўсё было ціха.

І толькі хвілін за пяць пачуліся крыкі.

— Стой! Лаві!

Адзін выстрал, кулямётная чарга. І ўсё сціхла.

...Калі начальнік шостага штуцпункта лейтэнант Швайцер убачыў знаёмага яму Гольдрынта, ён жахнуўся: з падбітым вокам, з акрываўленымі рукамі, Генрых мала нагадваў таго афіцэра для даручэнняў, якога не раз даводзілася бачыць лейтэнанту ў штабе.

173

— Звяжыце мяне са штабам дывізіі! Неадкладна! — загадаў Гольдрынг.

Лейтэнант выклікаў штаб.

— Гаворыць обер-лейтэнант фон Гольдрынг... Так, так, пра гэта потым... Не перарывайце мяне і слухайце, дарагая кожна хвіліна! Перадайце генералу, што ўсіх нас захапілі ўчора макі. Я толькі што ўцёк з палону. Гер Пфайфер і шафёр знаходзяцца некалькі кіламетраў ад шостага штуцпункта. Раніцай іх маюць расстраляць. Я прашу неадкладна прыслаць роту егераў. Дарогу я ведаю, павяду сам.

Рота егераў прыбыла за сорак пяць хвілін. Разам з ёю на машыне Генрыха, якую вёў Курт, прыехаў і Лютц.

Прывыкшыя да аперацый у горах, егеры ішлі хутка. Калі да вёскі засталося метраў пяцьсот, Генрых падаў каманду і ўзводы рассыпаліся ланцугом. Тут жа застракаталі партызанскія кулямёты. Генрых залёг побач Лютца.

— Злева, перабежкамі, наперад! — аддаў ён каманду.

Калі хвілін за дзесяць рота егераў з крыкам уварвалася ў невялічкую вёску, там не было ніводнай душы.

(Працяг на стар. 7)

174

З жыцця нацыянальных меншасцей у Польшчы

Культурна-асветная дзейнасць УГКТ

Украінскае грамадска-культурнае таварыства вядзе 27 самастойных культурных цэнтраў. 15 з іх знаходзіцца на вёсцы. Найбольш святліц УГКТ у Вроцлаўскім ваяводстве. Кожная святліца мае радыёапарат з адаптарам, частка з іх мае магнетафоны, музыкальныя інструменты, народныя ўборы. У 6-ці святліцах ёсць тэлевізары. Пры святліцах працуюць таксама калектывы песні і танца. ГП УГКТ мае на ўліку 62 мастацкія калектывы. Агулам у мастацкай самадзейнасці ўдзельнічае звыш 1200 асоб. У асноўным кожны калектыў працуе пад кіраўніцтвам прафесіянальнага дырыжора, харэографа ці рэжысёра.

У Польшчы існуе 6 падставовых школ з украінскай мовай навучання, а таксама два агульнаадукацыйныя ліцэі (Легніца і Пшэмысль). Апрача гэтага педагагічны ліцэй у Барташыцах і Настаўніцкая студыя ў Шчэціне рыхтуе кадры настаўнікаў украінскай мовы. На украінскай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта вучыцца 15 студэнтаў, а ў Кіеўскім універсітэце — 12. У падставовых школах ёсць 130 пунктаў навучання украінскай мовы, якімі карыстаецца 2166 дзяцей. Агулам роднай мовы вучыцца ў Польшчы звыш 2800 украінскіх дзяцей.

Пры ўсіх культурна - асветных цэнтрах існуюць украінскія бібліятэкі (ад 50 да 2000 кніжак кожная). Таксама ў шматлікіх павятовых і грамадскіх бібліятэках ёсць украінская літаратура. Апрача гэтага ГП УГКТ наладзіла 12 бібліятэк - перасовак (30—40 кніжак кожная), якія высылае па запатрабаванню украінскага асяроддзя.

ГП УГКТ рыхтуецца да вядзення ў шырэйшых маштабах дакладаў. З вядучага актыву выдзелена група дакладчыкаў, якія ў сваю чаргу падзяліліся на 3 спецыялістычныя секцыі: гуманітарную, тэхнічную і сельскагаспадарчую.

Найбольшай перашкодай у далейшым развіцці культурна - асветнай працы сярод украінцаў з'яўляецца недахоп адпаведнай колькасці падрыхтаваных кадраў дзеячаў. ГП УГКТ намагаецца вырашыць гэтую праблему. З гэтай мэтай пры дапамозе Міністэрства культуры арганізавана ў мінулым годзе 4 курсы, на якіх падрыхтавана звыш 120 дзеячаў. Вялікі ўклад у працу таварыства ўносяць украінскія настаўнікі. Яны часта з'яўляюцца маторам усялякіх мерапрыемстваў у асяроддзі, у якім працуюць.

Калі перспектывы дык толькі «мураваныя»

(Працяг са стар. 1)

Нараджаецца зманлівы сялянскі недавер да мурованак, які часам пахісне зарыва пажару: каб быў мур, дык сцены хаця засталіся б. Ці і ў Сухавольцах?

ГАСПАДАР НАШ БЕДНЫ,

гаспадар наш павінен багацець — быць багацейшым. Звычайна, выпадае ў гэтым месцы ўспамянуць аб механізацыі сельскай гаспадаркі, якая дае чалавеку ашчаднасць часу, сіл - поту.

Грошы? Ашчаднасць іх можа даць, і ў першую чаргу, новае будаўніцтва. Хата, гумно, хлеў — сотні тысяч злотых. Ужыванне такіх матэрыялаў «сотні» можа паменшыць да «дзесяткаў». Не жарты! Пясок, пілавінне, гліна, вапна, гіпс, цэмент, жалеза. З іх могуць быць не толькі сцены ды сходы, але і бэлькі, столь, (полап), агароджа.

«Каб разбагацець, трэба ўмець!» Да гэтай пагаворкі патрэбна дадаць слова «умець будаваць». У мінулую зіму беластоцкія рамесніцкія курсы закончыла 356 чаляднікаў — муляроў, печнікоў, цесляроў. У тым ліку, з Бельшчыны — 6, Гайнаўшчыны — 14, Сакольшчыны — 3. Відаць, не ўсюды яшчэ чулі пагаворку...

Гневае і коле па сэрцы, калі ў фінансавым аддзеле павятовай рады збіраюцца ўчарашнія памочнікі чырвананосых, ледзь пісьменных майстроў і з набожным «дзякую» кладуць у кішэні яшчэ «цёпленькія» рэгістрацыйныя карты — «на выконыване заводу».

— А дзе ж падстава! — так аднойчы выкрыкнуў на сесіі ваяводскай рады адзін радны.

Задумаліся ўсе і, здаецца, правільна. Каб зарэгістравацца мог толькі той рамеснік, які мае кваліфікацыйны дыплом. А дазвол на будову новага дома, гумна ці... хлява гаспадар атрымае ў такім выпадку, калі павятовы аддзел архітэктуры згодзіцца на прапанаванага ім майстра. Прэч халтурку і надувальніцтва! Няхай красуецца прыгожы, мураваны, сухі і цёплы дом!

НЯХАЙ ЖЫВУЦЬ...

...мураваныя вёскі! Будаўляны калектыў — гэта група сялян, згуртаваных па ўсіх правілах арганізацыі — старшыня, сакратар, члены. Калектыўнае будаўніцтва стварае вёсцы... мураваную перспектыву. Яшчэ больш ашчаджае чалавеку валакіты па ўхабінах жыцця.

Першынство ў закупцы патрэбных будаўнічых матэрыялаў — у атрыманні пазыкі з Рольнага Банку; першынство ў выкананні павятовым аддзелам архітэктуры неабходнай дакументацыі на будову хаты, гумна. Ёсць магчымасць атрымаць да 12 тыс. злотых беззваротнай пазыкі, якую прызнае ваяводская рада з фонду страхоўкі — ПЗУ. Урэшце забеспячэнне кваліфікаванага нагляду і адпаведнымі майстрамі. Дапамога ў падборцы будаўнічых машын і абсталявання (шалёвак) у пазычальнях, якія знаходзяцца «у павеце». (У верасні адкрыюць такую пазычальню і ў Гайнаўцы. Напр., бетанярка з электрычным маторам каштуе... 300 зл. у месяц!)

САКРАТ ЯНОВІЧ

ЖЫВАЯ

(Працяг са стар. 3)

крыніцу з жывою вадою сцеражэ. А крыніца тая пад дрэвам залатым б'е. Вось як прынясеце тае жывой вады сваёй маці-пакойніцы, дык яна ўваскрэсне. Але ведайце: шлях да жывой вады вельмі цяжкі і небяспечны. Многа людзей па тую жывую ваду хадзіла, але ніхто назад не вяртаўся. Усе яны цяжкасцей спалохаліся і каменьмі - скаламі сталі. Бо нельга, ідучы па жывую ваду, страху ў сэрцы мець, збочыць з дарогі і аглядацца таксама нельга.

Сказаўшы гэта засмучоным братам, пайшла бабулька да свае хаты за лес цёмны. Пачалі браты між сабою раіцца, каму па ваду жывую ісці. Думалі - думалі, раіліся - раіліся ды сярэдні брат ім кажа:

— Не прывыкаць мне ў далёкія дарогі хадзіць, ды і да страху я прывыкшы: ісці мне па жывую ваду. Нядоўгім часам чакайце мяне.

Развітаўся ён са сваімі братамі, ускінуў стрэльбу на плячо, узяў збан на ваду і пайшоў.

Мінуў дзень і другі, мінае і трэці, а сярэдняга брата ўсё не відаць. Пахавалі матку браты ды па сярэднім брату зажурыліся. Чакалі яны чакалі ды пайшлі да бабулькі і расказалі пра сваё гора.

— Калі за сем дзён не прыйшоў, і не чакайце ўжо яго. Каменем - скалою ля гары з залатым дрэвам ляжыць ваш родны брат, — сказала ім бабулька.

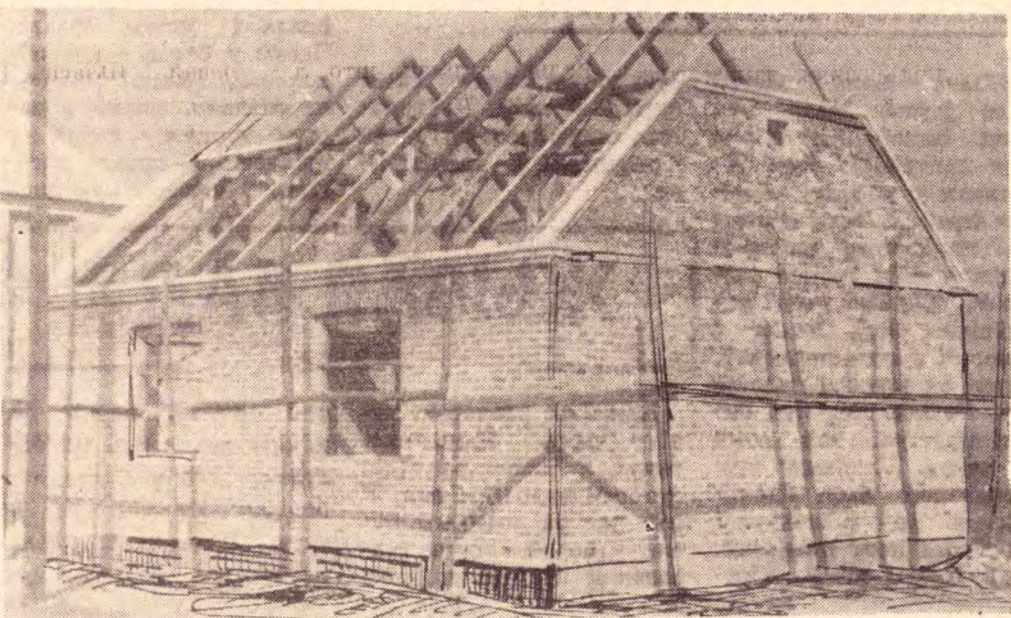
Яшчэ болей засумавалі браты і пайшлі дамоў, голаў ад гора апусціўшы.

Пабедавалі браты над загінуўшым ды старэйшы брат кажа:

— Відаць, не толькі смеласць там патрэбна, але і хітрасць таксама. Пайду я па жывую ваду.

Сабраўся ён у далёкую дарогу, развітаўся з братамі ды пайшоў. Застаўся ў хаце адзін толькі малодшы брат.

Мінуў дзень, другі. Ужо і тыдзень прайшоў, а старэйшы брат усё не вяртаецца. Туга цяжкая на сэрца малодшага брата лягла. Думаў ён думаў ды сабраўся сам па жывую ваду ісці. Узяў

СУСТРЭЧА З ТАДЭУШАМ

Працяг са стар. 3

падзення гітлераўскай Германіі на Польшчу працаваў дырэктарам Інстытута культурнага супрацоўніцтва з заграніцай. У гады вайны Т. Грабоўскаму давялося весці заняткі на т. зв. камплектах са студэнтамі канспірацыйнага Варшаўскага універсітэта. Пасля заканчэння вайны прафесар вярнуўся да дыдактычна - навуковай дзейнасці ў Ягелёнскім універсітэце.

Свой творчы шлях пачаў Т. Грабоўскі каля 1910 года. Ён асабліва заняўся літаратурным рухам у Харватыі, прысвячаючы свае даследчыя працы К. С. Гяльскаму, С. С. Краньчэвічі І. Войнавічу — аўтару вядомай «Дубраўніцкай трылогіі». На ўвагу таксама заслугоўвае літаратурны нарыс п. з. «Польскі рамантызм сярод славян.»

Падарожжа па Беларусі, у якой праф. Грабоўскі быў у 1907—1918 г.г. тры разы, сутыкнула яго з мясцовым грамадствам, з яго буйным духоўным жыццём. Ужо тады польскі даследчык быў здзіўлены невычэрпным багаццем беларускай вусна - паэтычнай народнай творчасці. Як адзначаў, неаднаразова наведваў вечарыны, дажынкі, бываў на вяселлях на Палессі. Асабліва ўрэзаліся прафесару ў памяць розныя абрадныя звычаі і народныя песні.

— Усюды, дзе б я толькі не быў, а найбольш мусіць на Палессі кідалася ў вочы страшэнная галеча; сялян проста з'ядалі хваробы, а непасільная праца гнула дугою мужыцкія спіны, — успамінае Т. Грабоўскі. Мусіць і таму, як падкрэсліваў, больш тут бытавала тужлівых, чымсьці вясёлых і жыццерадасных мелодый. У той час вучоны звярнуў увагу на паэтычную творчасць Купалы, бачачы ў ім годнага прадстаўніка свайго народа. Урэшце тагачасная польская літаратурная крытыка сачыла за творчасцю маладога песняра. Вось, напрыклад, у кракаўскім часопісе «Свят славянскі» ад 1912 г. з'явіўся цікавы нарыс В. Р. Вегняровіча пра маладую беларускую літаратуру, дзе разглядалася таксама Купалаўская паэзія. Аказваецца, Вегняровіч быў слухачом лектарата серба-харвацкай мовы, які вёў праф. Грабоўскі перад першай сусветнай вайной у Ягелёнскім універсітэце.

У пачатковым перыядзе сваёй дзейнасці, г. зн. яшчэ перад 1918 г., Т. Грабоўскі побач з вывучэннем гісторыі літаратур паўднёва-славянскіх краін займаўся даследваннем культурнай спадчыны беларускага народа. Уважліва чытаў першыя тагачасныя беларускія выданні, а сярод іх і «Нашу ніву». Знамянальна менавіта тое, што гэты часопіс уяўляў сабою для Т. Грабоўскага крыніцу доследаў над мінулым і тагачасным становішчам Беларусі. Зрэшты ўвагу вучонага прыцягвалі шмат якія іншыя публікацыі аб беларускім грамадска - культурным руху, якія змяшчаліся ў польскіх, чэшскіх і украінскіх выданнях. У 1915 г. у Пятркове праф. Грабоўскі выступіў з лекцыяй аб Беларусі, якая пазней з'явілася ў друку асобным выданнем. У сваім выступленні даследчык спыніўся над гістарычным шляхам краіны, яго культурай, літаратурай і асабліва сканцэнтраваўся над жыццём беларусаў пасля рэвалюцыі 1905 — 1907 г.г. Выступаючы ў абарону маладой беларускай паэзіі перад атакамі нацыяналістычных цемрашалаў, праф. Грабоўскі падкрэсліваў яе высокія вартасці. У словах, поўных любві да беларускага народа, разумення яго гістарычнага прызначэння так вось польскі вучоны гаварыў аб тагачаснай рэчаіснасці ў наднёманскім краі. Прыгадаю гэтае выказванне ў арыгінале, каб не пазбавіць яго вялікай паэтычнай прывабнасці: „Zaprawdę dnieje na Białorusi... Rumiana zorza wiosny złoci młodości promieniem te pierwsze, różane płatki majowego kwiecia... Wiotkie one i delikatne jak puch kwitnących jaśminów, jak mgły wiosennych obłoków... W konarach ich macierzy płynie jednak krew silna i zdrowa, — płyną soki, co przetrwały już niejedną burzę i liście swe żywiły wśród najcięższych głodów... Wichrów północy jeno nienawidzą, więc tulą i kryją swe majowe kwiaty, by podmuch brutalny gdzieś spóźnionej zimy nie zwarzył pąków, drzew nie ogołocił..."

Ва ўяўленні Т. Грабоўскага найлепшым выказнікам запаветных спадзяванняў беларусаў быў Янка Купала. Яго непахісную веру ў канчатковую перамогу справядлівасці і свабоды бачыў у поўных рэвалюцыйнага запалу вершах паэта.

Гэтае выступленне вучонага належыць да першых у польскім грамадстве галасоў, узнімаючыхся ў інтарэсах беларускага народа і таму заслугоўвае самай вялікай увагі.

Дыпламатычная служба адарвала Т. Грабоўскага на значны час ад навуковай дзейнасці. З вялікім жалем адхіліў ён у 1925 годзе прапанову кіраваць кафедрай славянскіх літаратур пры засноўваючайся ў той час Славянскай студыі Ягелёнскага універсітэта. Адчуваў, што, не маючы на працягу даў-

ГАЙНАЎКА БУДУЕЦЦА

Шпаркае развіццё прамысловасці Гайнаўкі ў пасляваенныя гады моцна садзейнічала павелічэнню яе жыхароў. Гайнаўка, якая яшчэ некалькі год перад першай сусветнай вайной была маленькай пушчанскай вёсачкай (налічвалася тады ў Гайнаўцы 18 хацінак), у 1954 годзе стала павятовым цэнтрам, у якім зараз налічваецца каля 14 тысяч жыхароў. Зразумела, што гэты аванс Гайнаўкі пацягнуў за сабой і шпаркае развіццё жыллёвага будаўніцтва.

Вядома, што ў даваенныя гады не зусім весела выглядала гэтая справа. Санацыйны ўрад не прызначаў ніякіх сродкаў на жыллёвае будаўніцтва. Кожны будаваўся так, як мог. Таму даваенная Гайнаўка была злепкам драўляных, вясковага тыпу домікаў і вузенькіх вулічак, па якіх нават звычайнай грузавой машыне цяжка было праехаць. Рабочыя Гайнаўкі добра памятаюць такое жыллёвае будаўніцтва, як зямлянкі. А іх жа ў даваеннай Гайнаўцы было нямала.

— Жыллёвая праблема ў Гайнаўцы і цяпер не лёгкая, — гаворыць гаспадар горада старшыня прэзідыума МРН Кастусь Ляшчынскі. — Нялёгка драўляную Гайнаўку перабудаваць на мураваную з навейшым камунальным абсталяваннем. Аднак за гады народнай улады шмат тут змянілася. За гэты час у Гайнаўцы пабудавана 10 будынкаў ЗОР і 7 будынкаў з жыллёвага фонда паасобных прадпрыемстваў. Зараз у Гайнаўцы каля 1000 асоб жыве ў будынках новага будаўніцтва. Апрача гэтага сёлета закончыцца пабудова двух новых жыллёвых будынкаў. У адным з іх атрымаюць памяшканні 30 сем'яў рабочых чыгункі, а ў другім — рабочыя «Гаймаклесу».

У наступным годзе пачнецца будова двух новых будынкаў ЗОР пры вуліцы 1-га Мая. У гэтых будынках, апрача кватэр, будуць змяшчацца: аптэка, самаабслуговая крама, крама з фруктамі і гароднінай, папяровая крама, квяцярня (першая ў гісторыі Гайнаўкі) і некаторыя прадпрыемствы масавага абслугоўвання. Гэта будуць два першыя будынкі ў Гайнаўцы, у якіх будзе праведзена цэнтральнае аграванне.

Дзякуючы развіццю жыллёвага будаўніцтва Гайнаўка ўсё больш прыгажэе і стаецца сучасным горадам. (вб)

ВАДА

хлеба бохан ды солі шчыпту, зачыніў дзверы хаты і пайшоў.

Ішоў ён ці доўга ці коратка. Адолеў сем гор высокіх, прайшоў сем лясоў дрымучых, сем рэк глыбокіх і бурлівых пераплыў і ўбачыў перад сабою гару вялікую, а на ёй дрэва залатое і сокала на ім. Аж сэрца ў ім скалыхнулася, калі ўбачыў колькі навокал каменняў - скалаў ляжыць. І ўспомніў ён родных братоў сваіх, што такімі ж каменнямі недзе тут ляжаць. Сабраўся з сіламі і пачаў узбірацца на гару да залатога дрэва. Вужакі і змеі да яго кідаліся і смяртэльна кусалі. Звяры страшэнныя шарпалі цела яго. Але малодшы брат не збаяўся болю. Страшыдлы розныя дзікім голасам крычалі яму, што ён ідзе не той дарогай. Сыпаліся з гары каменні розныя і ноч цёмная ўсё навокал пакрыла, але смелы брат з дарогі не збочыў, бо добра памятаў словы бабулькі і вельмі хацеў уваскрэсіць сваю матулю і братоў. Як ні хацелася глянуць назад, каб пабачыць колькі дарогі ўжо прайшоў, аднак не агляную́ся, бо ведаў: сам загіне і ўсю сваю радню загубіць.

Пакалечаны і змучаны, узабраўся малодшы сын да залатога дрэва і тут схіліўся, каб напіцца, над крыніцай са сцюдзённай чыстай вадою, што біла струменем з-пад карэнняў залатога дрэва. Вуснамі спечанымі да вады дакрануўся і загаіліся раптам яго раны смяротныя і стомленасць, як рукою, зняло.

Падняўся аздароўлены малодшы сын і радасным вокам навокал глянуў. Заспяваў на залатым дрэве вясёлую песню сокал і падаў яму дыяментавы гарнец, кажучы:

— Бясстрашны ты, чалавеча! Ты першы ступіў сюды. Ніхто і ніколі, як даўно сонца па гэтаму небу ходзіць, не ступаў тут. Твая адвага, ахвярнасць і адданасць перамаглі ўсё. Набяры ты ў гэты гарнец вады цудадзейнай. Вазьмі і некалькі галінак, што ляжаць пад залатым цудадрэвам і вяртайся дамоў шчаслівым.

Пачарпнуў малодшы брат поўны гарнец вады з крыніцы, назбіраў трохі галінак пад дрэвам і пачаў зыходзіць з крутой гары. Святлом прамяністым асвятлялі яму дарогу галінкі залатога дрэва. А калі на зямлю капала кропля вады з перапоўненага гарнца — на тым месцы выраслалі прыгожыя кветкі. А калі кропля трапляла на камень — уваскрасаў з каменя чалавек. І пачаў малодшы брат пырскаць вадою на ўсе каменні, што ляжалі ля гары, і з кожнага з іх паднімаўся чалавек. Уваскрасіў ён і сваіх братоў. Шчыра дзякавалі яны свайму збаўцы і прасілі ў яго прабачэння за калішнія здзекі і насмешкі. А малодшы брат хацеў усім зняволеным прынесці збавенне і ўваскрашаў людзей да тае пары, пакуль з усіх каменняў людзі паўсталі. Засталася на дне гарнца толькі адна кропелька вады і яе беражліва панёс малодшы брат на магілу свае любімае маці.

Сонцам ясным заззялі ў хаце галінкі залатога дрэва і матка пакойніца зноў стала жывой і здаровай. Шчасце і згода запанавалі ў хаце. Перастаў старэйшы брат на арганах іграць і з людзей грошы здзіраць. Сярэдні брат перастаў па лясах блукаць і звяроў знішчаць. Усе яны шчасліва працавалі разам з малодшым братам на сваім бацькаўскім загоне, бо пераканаліся, што сумленная праца робіць чалавека магутным і шчаслівым.

Апрацаваў

АЛЕСЬ ЧАБОР

З пісем землякоў

БЫЛО ТАБЕ...

...не болей сямі год. Ганяў пасвіць авец у Казлоў луг. Мабыць, здагадваешся, аб чым хачу напісаць? Усміхаешся?..

Араў я тады каля могілак нашу дзесяціну. Пах!! Пух!! — чую. Агляну́ўся ды адрантвеў на ўсім целе. Чарада збілася ў кучу, стаіш мала вышэйшы ад барана «Маркача» і страляеш... пугаю ў ваўка. Спыніўся ён, апусціў кудлатую галавішчу. Пэўна, думаў ты, што гэта Тонін ваўчак... На мой лямант воўк уцёк у балотны гушчар.

Прызабылі цяпер аб тваім «паляванні». Калісь расказвалі ды смяяліся да слёз...

Па вялікадні прыходзіць твая кума Тоня і кажа, што ў нядзелю будзе сход. Наконт меліярацыі, значыць. Можна наняцца, падзарабіць.

Вясна леташняя прышла дажджлівая. Пры капанні рову трэба было далёка адкідаць зямлю, каб начны лівень не змыў. Загудзеў і Казлоў луг ад людскіх галасоў.

Пры карчаванні лазняко́ў злавіў малога зайчыка. (Ад твайго выезду трусоў не гадуем). Нават, вялікі ён вырас у нас. У суботу — перад святам — задумалі скаштаваць зайчыны. Прывалок я касога за вушы да сенцаў. Настуля выбягае з кухні дапамагаць мне, а ён — як не віргнецца ў маіх руках, як не шарпне пазурамі па барадзе, аж замігцела ў вачах. Ламануў па гаршках ды праз адчыненае акно скочыў у куст бэзу. Толькі куры цераз плот паляцелі...

— Нешта добры гумар маю, — думаеш. Не памыляешся. Першы раз будзем мець многа сена — пахучага, сакавітага. Увесь Казлоў луг змеліяраваны, каля пятнаццаці гектараў! Павесялела наша вёска.

Штодзень дружна выходзілі загаспадарваць сенажаць — аралі, сеялі траву, давалі штучнае ўгнаенне. Ад гаспадароў Мядзвежык і Рагачоў навучыліся. Там усе ўсім рабілі, не заглядаліся толькі на свае уласныя дзялянкі.

Нейкі кіраўнік з Бельска аднойчы гаварыў, што ў нізіне Нурца змеліяруецца 240 гектараў сенажацяў за 1 мільён 200 тысяч злотых. І што, калі добра ўсё пойдзе — а мясцовыя гаспадары дапамогуць — дык яшчэ не менш 180 гектараў змогуць «апрацаваць».

* ✲ *

Зніклі лутавыя сцяжыны з твайго дзяцінства... А і рэдка чуваць пра ваўкоў.

АДОЛЬ КАСТРЫЦА

ДУБРОЎШЧЫНА РАЗБАГАЦЕЕ МАЛАКОМ

На тэрыторыі Дуброўскага павета на працягу бягучага года будзе праведзена меліярацыя сенажацяў у даліне ракі Мядзведзіцы на паверхні 366 гектараў агульным коштам у 1 мільён 640 тыс. злотых. У раёне верхняй Бобры будзе прыведзена меліярацыя яшчэ на 194 гектарах «дзікіх» лугоў, а таксама рэгуляцыя ракі на даўжыні 4 кіламетраў, што ў суме будзе каштаваць 1 мільён 579 тыс. зл.

Вялікія тэрыторыі незагаспадараваных сенажацяў знаходзяцца ў нізіне рэчкі Сідры. Плануецца тут меліярацыя 176 гектараў і рэгуляцыя 1 кіламетра ракі.

Меліярацыйныя работы прадбачаны ў многіх іншых аколіцах павету. Іх агульны кошт на Дуброўшчыне дасягае 6 мільёнаў 536 тыс. зл. (ся)

ПРАФЕСАРАМ ГРАБОЎСКІМ

кэйшага часу дачынення з даследчай дзейнасцю, не патрапіць належным чынам выканаць сваіх абавязкаў. Толькі пасля апошняй вайны вярнуўся да навуковай працы. Т. Грабоўскаму давялося папаўняць свае веды, узнаўляць сувязі са славянскімі літаратурамі. Ужо ў першыя пасляваенныя гады лекцыі прафесара па іх гісторыі ў Вроцлаўскім і Варшаўскім універсітэтах згуртавалі значную колькасць слухачоў - славістаў. Пачынаецца ў вучонага плённы перыяд у галіне даследаў над пісьменніцтвам славакаў і лужычан, выходзяць з друку працы, множацца публікацыі. Т. Грабоўскі зноў бярэцца за беларускую літаратуру, знаёміцца з яе сучасным станам, чытае публічныя лекцыі аб Беларусі ў Славянскім клубе ў Кракаве. Побач з гэтым вядзе дыдактычную дзейнасць са студэнтамі Ягелёнскага універсітэта, вывучаючымі гісторыю беларускага пісьменніцтва. Зараз завяршае праф. Грабоўскі працу над сваёй манаграфіяй, прысвечанай Яну Баршчэўскаму, Казіміру Буйніцкаму і Міхалу Федароўскаму. У гэтым годзе яна ўжо будзе здадзена ў друк. Т. Грабоўскі намагаецца ў манаграфіі прадставіць літаратурную спадчыну забытага гісторыяй Я. Баршчэўскага. Аўтар пакажа ўплывы Міцкевіча на адэскія санеты Баршчэўскага, пазнаёміць нас з яго малавядомай паэмай «Жыццё сіраты», напісанай пад сільным уздзеяннем «Дзядаў». Належным чынам будзе таксама асветлена плённая дзейнасць К. Буйніцкага, а асабліва М. Федароўскага, якія маюць вялікія заслугі ў збіранні і публікаванні багатай беларускай фальклорнай спадчыны. Прафесар Грабоўскі падрыхтоўвае таксама шырокую рэцэнзію аб астатніх, выданых пасля вайны тамах «Люду беларускага» Федароўскага. Увагі заслугоўваюць захады вучонага ў справе выдавання чарговых тамоў «Бібліяграфіі польскага славяназнаўства», якая выходзіла яшчэ ў часы Польскай Акадэміі Умеентнасці пад рэдакцыяй Эдмунда Каладзейчыка. У гэтай бібліяграфіі будуць адзначаны беларускія матэрыялы ў польскім друку ў 1908 — 1918 г.г.

Знаёмячыся з асабістым кнігасховішчам Т. Грабоўскага, я меў аказію пераканацца, што ў «Польскай літаратурнай бібліяграфіі» ад 1956 года адзначаны таксама першыя публікацыі «Нівы» аб польска - беларускіх літаратурных сувязях. Тут, у бібліятэцы вучонага, можна сустрэцца і з сучаснымі, праўда, нешматлікімі беларускімі выданнямі. На жаль, як падкрэсліваў у размове неаднаразова Т. Грабоўскі, Кракаўская славістыка адчувае недахоп неабходных крыніц для вывучэння гісторыі беларускай літаратуры. А гэты факт, у сваю чаргу, сур'ёзна ўскладняе справу чытання лекцый па гэтаму прадмету ва ўніверсітэце. З вялікім задавальненнем адзначаў польскі вучоны наладжаную ў гэтым годзе сувязь паміж ім і вядомым у БССР даследчыкам польска - беларускіх літаратурных узаемаадносін Сцяпанам Александровічам. Вось, напрыклад, нядаўна праф. Грабоўскі атрымаў ад С. Александровіча яго працу п. з. «Старонкі братняй дружбы», дзе адзін з раздзелаў прысвечаны сувязям Купалы з польскай літаратурай. Умацоўваюцца кантакты польскага вучонага і з «Нівай». Нашаму рэдакцыйнаму калектыву прыемна было даведацца, што Т. Грабоўскі з вялікай павагай ставіцца да яго працы. Асабліва станоўча ацэньвае даследчык уклад «Нівы» ў папулярызацыю ў Польшчы і за яе межамі польска - беларускага літаратурнага пагранічча.

Час ад часу Кракаў наведваюць выдатныя прадстаўнікі беларускай савецкай грамадскасці. Праф. Грабоўскі не траціць тут ніводнай аказіі і сустракаецца з імі, каб пагутарыць аб навуковым жыцці Беларусі, якім паўсядзённа цікавіцца. Надзвычай прыемна ўспамінае Т. Грабоўскі сваю пабыўку ў Беластоку ў мінулым годзе ў час з'езду Польскага Людазнаўчага таварыства. Як адзначае, хвалюючай для яго была сустрэча з беларусамі ў Белавежы, куды пасля заканчэння з'езда накіравалася частка яго ўдзельнікаў. Запомніліся мне словы прафесара, у якіх ён выказаў захапленне народнымі вырабамі, асабліва тканінамі, якія выйшлі з рук беларускіх жанчын. Гэтыя вырабы, як вядома, экспанаваліся на выстаўцы ў Беластоцкім музеі, спецыяльна наладжанай з выпадку з'езду Людазнаўчага таварыства. «Гэта ж сапраўдныя скарбы! Я не мог адарваць вачэй ад узорыстых тканін, якія заваражылі мяне», — адзначыў вучоны.

Дзейнасць праф. Тадэуша Грабоўскага — гэта яшчэ адна характэрная рыса сённяшняй рэчаіснасці, яшчэ адзін доказ новага ўкладу ўзаемаадносін, абапіраючыхся на высакародных прынцыпах дружбы.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

НОВЫЯ СПССАБЫ НАРЫХТОЎКІ

ГРЫБЫ І ЖЭЛЕ

Для засолкі бяруць адны толькі шапкі невялікіх баравікоў, нядаўна сабраных, не чарвівых. Спачатку іх чысцяць і мыюць, затым заліваюць варам і вараць 15—20 мінут, у залежнасці ад велічыні. Адцэджваюць праз сіта і кладуць слаямі ў гліняныя гаршчкі верхнім бокам шапак уверх. Кожны слой трэба добра пасыпаць соллю, перакласці лаўровым лістам, перцам, маленькімі цыбулінамі. Калі посуд поўны, наліць лыжку кіслага малака, накрыць гаршчок шматком і драўляным кружком, на які трэба пакласці камень (не вапняк).

На 10 кг грыбоў бяруць 1 кг солі, 3 лаўровыя лісцікі, 6—8 гарошын перцу.

Праз 3 дні, калі грыбы асядуць на дно, трэба запоўніць гаршчок даверху варанымі грыбамі і даліць халоднай вады, пракіпячонай з соллю.

Праз 40 дзён грыбы будуць гатовы да ўжывання. Перад ужываннем трэба з іх змыць соль, разрэзаць, прыправіць воцатам і алеем.

Жэле прыгатаўляюць з пладоў, у якіх шмат пектыну, такіх, як кіслыя антонаўскія яблыкі, белыя, чорныя і чырвоныя парэчкі, маліна, клубніка, вішні. Жэле, асабліва з сырых фруктаў і ягад, вельмі каштоўнае, таму што ў ім многа вітамінаў. Зімой, калі няма свежых фруктаў, жэле вельмі карысна дзецям. Рэкамендуецца галоўным чынам жэле з чорных парэчак, у якіх асабліва многа вітамінаў С.

ПЛУТОН і СОНЦА

Дзівосны свет сінтэтычных матэрыялаў усё шырэй і мацней уваходзіць у наша жыццё. Мы прывыклі ўжо да паведамленняў, што лік новых штучных рэчываў, якія маюць часам незвычайныя ўласцівасці, імкліва расце. Тым не менш сярод сваіх сабратоў адзін арганічны пластык, названы плутонам, здольны здзівіць уяўленне каго хочаце, нават спецыяліста.

У 1961 годзе на міжнародным сімпозіуме вучоных - палімершчыкаў былі прадэманстраваны незвычайныя якасці плутонаў. Тонкую і мяккую тканіну, зробленую з гэтага матэрыялу, клалі ў полымя плазменнай гарэлкі, здольнай развіць тэмпературу, якая намнога перавышае тэмпературу Сонца, — да 10 000 °С. Тканіна распалялася да белага ззяння, але не плавілася. Астыглы кавалак тканіны быў такі ж эластычны і мяккі, як да награвання.

Назіраючы гэта, нават найбольш вопытныя спецыялісты не маглі ўтаіць свайго захаплення. Сапраўды, самыя тугаплаўкія металы і сплавы, такія, як вальфрам, плаціна, тытан, плавяцца ўжо пры тэмпературы — 2—3 тысячы градусаў.

А на тонкую плёнку з плутону свабодна можна паліваць расплаўленыя металы і пры гэтым плёнка зусім не пашкоджваецца. Гэта плёнка не згарэла б нават на паверхні Сонца, дзе тэмпература «толькі» 6000 градусаў!

Стварэнне палімеру, выключна ўстойлівага да ўздзеяння высокіх тэмператур, дасць магчымасць вучоным і інжынерам вырашыць многія задачы сучаснай тэхнікі, якая патрабуе новых матэрыялаў з новымі, незвычайнымі ўласцівасцямі.

Магчымасці ўжывання плутону амаль бясконцыя. Гэта і абліцоўка сапла рухавіка касмічнай ракеты, і дугастойкі матэрыял у электраўстаноўках, і новая эпоха ў ліцейнай справе, і многае, многае іншае...

ТАЯМНІЧЫ ВОСТРАЎ

Хіба ён можа быць у наш час?

Так, ён сапраўды існуе, і зусім не ў рамане Ж. Верна. І калі вы не знойдзеце яго ў кнігах, дык гэта толькі таму, што яго малююць толькі на самых вялікіх картах і яшчэ таму, што так яго ніхто не называе апрача жыхароў суседняга ўзбярэжжа.

Афіцыйна ён называецца Андрос і разам з 3000 другіх астравоў уваходзіць у склад Багамскага архіпелага, які, як кожны ведае, акружае Фларыду.

Востраў таямнічы таму, што, хоць і знаходзіцца на адлегласці 50 км ад берага, ніхто на ім ніколі не высаджваўся. Гіганцкая каралавая мель, якая яго акружае, надта шырокая і глыбокая, каб можна было яе перайсці, але вельмі мелкая для таго, каб рызыкаваць пераплысці яе на лодцы.

Людское ўяўленне насяляла востраў жудаснымі дзікунамі - людаедамі і іншымі пугаламі да таго часу, пакуль авіяцыя не дапамагла вучоным выявіць, хто ж гаспадарыць на востраве. Аказалася, што гэта чарапахі, ружовыя фламінга і розныя марскія птушкі.

І ўсё-такі востраў застаецца таямнічым, бо на ім ёсць дзіўныя азёры. Яны абсалютна круглыя і такія глыбокія, што іх глыбіні не ўдалося яшчэ памераць. Калі глядзець у возера зверху, здаецца, быццам знаходзішся над бяздоннем, дзе лётаюць вялікія рыбы, а калі нырнуць і паглядзець уверх, дык ствараецца ўражанне, быццам рыбы плаваюць у паветры. Такая празрыстая вада ў гэтых азёрах. Яна зусім прэсная. Але адкуль яна тут, ані на адным з Багамскіх астравоў няма ж прэснай вады? І чаму яны круглай формы, быццам абведзены цыркулем? І чаму да гэтага часу не знайшлі іх дна, у той час, як мора, якое тут жа побач, ля берагоў зусім мелкае?

МІНСК. ПЛОШЧА ПЕРАМОГІ

ПАРАДЫ НАШАГА ПРАЎНІКА

Перайманне дзяржавай сялянскіх нерухомасцей за даўгі

Калі ўласнік нерухомасці задоўжаны перад дзяржавай, а не выступіў з прапановай пераняцця дзяржавай гаспадаркі ў загаспадараванне або на ўласнасць, то можа быць узбуджана справа аб прымусовым пераняцці дзяржавай яго гаспадаркі. Гэта можа датычыць цэлай гаспадаркі або часткі яе, якая паводле ацэнкі хопіць на пакрыццё дзяржаўных належнасцей.

Такім спосабам могуць быць пакрыты наступныя належнасці:

1) за падаткі і пералічаныя на грошы залегласці ў абавязковых даставах;
2) за страхоўку;
3) на грамадскі фонд і дзяржаўны фонд зямлі;
4) банкавыя пазыкі;
5) кантрактацыйныя залічкі.

Калі б пераняцце часткі гаспадаркі было супярэчным з грамадскім інтарэсам, а задоўжанасць перавышала 50% яе вартасці, дзяржава можа пераняць усю зямлю, а нават забудаванні.

Аб прымусовым пераняцці нерухомасці або яе часткі пастанаўляе павятовы суд на прапанову фінансавага органа прэзідыума павятовай рады. На расправу суд выклікае даўжніка і адпаведны фінансавы орган. Калі вартасць нерухомасці большая ад задоўжанасці, суд прызнае даўжніку адпаведнае адшкадаванне.

Даўжнік можа на працягу шасці тыдняў ад атрымання рашэння суда заплаціць належнасць дзяржаве, пасля чаго суд рашэнне свае адмяняе.

Замест належнага адшкадавання ўласніку нерухомасці (калі ён скончыў — мужчына 65, а жанчына 60 год або з'яўляецца інвалідам) можа быць прызнана пенсія на тых самых прынцыпах, як пры прыняцці нерухомасці ў загаспадараванне або на ўласнасць дзяржавы.

Паходжанне бар'ераў

У далёкае мінулае ў Англіі загоны для авечак абносілі плотам вышынёй 3.5 фута (106 см). Для спаборніцтваў па бегу і прыжках у час народных гульняў пастухі пачалі рабіць такой жа вышыні пераносныя бар'еры. Прыжкі праз бар'еры ўвайшлі ў лёгкаатлетычны спорт як бег з перашкодамі (бар'ерны бег). Вышыня лёгкаатлетычнага бар'ера для мужчын засталася роўнай 3,5 фута (106 сантыметраў).

Водныя працэдуры... пад зямлёй

Турыстам, якія прыязджаюць у Вялічку, звычайна паказваюць старыя саляныя капальні, якім ужо шмат соцен год. Усе застаюцца задаволены аглядам гэтых капальняў, дзе таленавітыя ўмельцы-гарнякі стварылі сапраўдныя музеі, цудоўныя падземныя азёры, высечаныя з солі пакоі з люстрамі і фігурамі.

Даўно было вядома, што ванны, прынятыя ў гэтых саляных капальнях, садзейнічаюць папраўцы хворых раматусам і астмай. Цяпер па рашэнню ўрада ў саляных капальнях у Вялічцы ствараецца падземны санаторый, дзе будуць лячыцца працоўныя краіны.

Сельская гаспадарка без таямніц

Як пасееш — так пажнеш

Ведаем гэтае прыслоўе. Ведаем і выдатна разумеем. Узнікла нават шмат новых варыянтаў яго. У залежнасці ад патрэбы.

Напрыклад: «Як пацелеш — так і выспішся», а селянін гаворыць: «Як пасееш, так пажнеш». Гэта значыць, што ад якасці насення, падрыхтоўкі глебы, тэрмінаў севу, яго глыбіні і гушчыні залежыць ураджай будучага года.

У практыцы бывае парознаму. У Бельскім ці Гайнаўскім павеце можна сустрэць яшчэ сялян, якія 10 ці 15 год не выменьвалі насення. Яны сцвярджаюць, што іх насенне найлепшае. Сапраўды ж гэтае насенне ўжо вырадзілася, змяшалася з пустазеллем, мае нізкія біялагічныя якасці. Нічога ў тым дзіўнага, што гэтыя сяляне атрымліваюць нізкія ўраджаі.

Справа не толькі ў насенні. Вядома, што насенне павінна быць добрым, чыстым, адсартаваным. Немалое значэнне маюць, на першы погляд, дробныя справы, напрыклад, тэрмін севу. На паўночна - усходняй тэрыторыі ён прыпадае на 1 дэкаду верасня.

Як паказвае практыка, спазненне севу можа мець дрэнныя вынікі. Напрыклад, жыта, пасеянае 6/ІХ, узышло на шосты дзень, а пасеянае 26/ІХ — на адзінаццаты дзень. Такім чынам скарачаецца перыяд вегетацыі, які на Беласточчыне і так кароткі. Гэта прыводзіць да таго, што расліны не паспяваюць дастаткова вырасці перад наступленнем маразоў і не маюць неабходнай марозаўстойлівасці.

Перыяд вегетацыі ў жыта 290—310 дзён. Скарочваць яго не можна, таму што ў час узыходу бывае шмат ападкаў і тэмпература даволі нізкая. Пры познім севе спазняецца прарастанне і вегетацыя. Тады ўжо не можна разлічваць на добры ўраджай. Не менш важнымі справамі з'яўляюцца: глыбіня высеву жыта (2—3 см); колькасць насення на гектар (120 — 180 кг); шырыня паміж радкамі (10—14 см) і спосаб севу (толькі сеялкай).

У гэтым годзе ў беластоцкай сельскай гаспадарцы адчуваюцца цяжкасці. Спазнілася жніво, а гэта аўтаматычна скараціла час падрыхтоўкі глебы да асенняга севу. Трэба спяшацца. Ворыва трэба пачаць як найраней. Затым прагнаць 2—3 разы бараной.

Калі здарыцца, што з ворывам вы трошкі спазніліся, дык неабходна прымяніць каткаванне. Трэба памятаць, што жыта любіць асеўшую глебу. Калі ж пасеем у вельмі пульхную глебу, яна з часам пачне асядаць, і могуць пашкодзіцца маладыя карэньчыкі жыта.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Трыбуна чытачоў

Дажынкі на Гайнаўшчыне

Як штогод, прыбліжаецца сельскагаспадарчае свята — дажынкі. Свята дажынак — гэта падсумаванне дасягненняў сельскай гаспадаркі за цэлы год. Арганізуюцца павятовыя, ваяводскія і цэнтральныя дажынкі. Цэнтральныя дажынкі сёлета адбудуцца 9 верасня на Стадыёне Дзесяцігоддзя ў Варшаве, а ваяводскія — праектуецца 2 верасня ў Элку. На свята дажынак ствараецца Камітэт Дажынак. Вось такі Павятовы Камітэт выбраны ў апошнія дні ў Гайнаўцы. У склад яго ўвайшлі прадстаўнікі прадпрыемстваў і ўстаноў, а старшынёй выбраны Аляксандр Хілецкі, старшыня павятовай рады. На сваім першым пасяджэнні камітэт пастанавіў, што святы дажынак у нашым павеце адбудуцца ў двух месцах: у Нараўцы (на Плянце ля станцыі) 2 верасня і ў Новаберазове 9 верасня. У гэтых мясцовасцях створаны грамадскія камітэты дажынак са старшынямі грамадскіх рад, будучых у суседстве. На пасяджэннях апрацавана праграма дажынак і вызначана, хто якое заданне павінен выканаць. Пачатак дажынак устаноўлены на 11 гадзін дня. У праграмах прадбачана кароткае прывітальнае слова гаспадара дажынак, рэферат аб дасягненнях сельскай гаспадаркі і яе развіцця ў будучым, пасля чаго гаспадар дажынак прыме дажынкавы вянок. У другой частцы праграмы будуць выступаць гурткі мастацкай самадзейнасці, а на заканчэнне адбудуцца танцы для ўдзельнікаў дажынак на спецыяльнай эстрадзе пад гукі аркестра. Побач, на пляцу, ПЗГС арганізуе выстаўку сельскагаспадарчых машын разам з іх продажам. Тут жа можна будзе ўбачыць высокапародзістую жывёлу. Адбудзецца паказ конкурсавай ворыўкі трактарам, у якой будзе ўдзельнічаць 10 трактарыстаў з сельскагаспадарчых гурткоў і ПОМаў. Для ўдзельнікаў дажынак не павінна быць недахопу ў піве, аранжадзе і канапках, таму што ПЗГС абавязаўся даставіць машыны з гэтымі прадуктамі. Адным словам, будзе дзе весела правясці нядзелю і што пабачыць. Другая справа — гэта ўдзел сялян у ваяводскіх і цэнтральных дажынках. З Гайнаўшчыны павінна паехаць 100 чалавек на дажынкі ў Элк і 100 чалавек у Варшаву. У гэтай справе грамадскія рады атрымалі ліміт вызначыць па некалькі чалавек. Справа паважная, таму што трэба вызначыць найбольш актыўных гаспадароў, якія заслугоўваюць гэтага і яшчэ не былі на дажынках.

Аляксандр Ражкевіч
Гайнаўка

Школы

Многа вучняў закончыла ў бягучым годзе пачатковую школу, але не ўсім пашчаслівілася паступіць у сярэднія агульнаадукацыйныя і прафесіянальныя школы з розных прычын. І таму многія з гэтых выпускнікоў звяртаюцца да нашай рэдакцыі, каб падаць ім адрасы завочных прафесіянальных і агульнаадукацыйных школ. Вось падаем адрасы завочных прафесіянальных школ:

Zaoczne Technikum Budowlano-Drogowe, B-stok, ul. Lipowa 41.

Zaoczne Technikum Mechaniczne, B-stok, ul. Dąbrowskiego 10.

Zaoczne Technikum Ekonomiczne, B-stok, ul. Warszawska 63.

Technikum Włókiennicze dla pracujących, B-stok, ul. Mickiewicza 43.

Каб паступіць у гэтыя вышэй паданыя школы, трэба абавязкова працаваць і праца гэтая мусіць адпавядаць выбранаму напрамку навукі.

Для спазніўшыхся

Іншых прафесіянальных завочных школ, дзе б не трэба было працаваць — няма.

Думаем, што многія з вас звернуцца да карэспандэнцыйных агульнаадукацыйных школ, адрасы якіх падаем ніжэй:

Korespondencyjne Liceum Ogólnokształcące, B-stok, ul. Ciepła 32.

Korespondencyjne Liceum Ogólnokształcące, B-stok, ul. Akademicka 2.

Korespondencyjne Liceum Ogólnokształcące, Grajewo, ul. Szkolna.

У карэспандэнцыйныя агульнаадукацыйныя школы можа паступіць кожны, хто закончыў пачатковую школу і працуе ў дзяржаўных установах або на гаспадарцы. Патрэбна толькі пасведчанне з ГРН аб працы на гаспадарцы і маёмасным стане. Могуць паступіць вучыцца у гэтыя школы і замужнія, прадстаўляючыя школе пасведчанне аб працы мужа ў дзяржаўнай установе ці на гаспадарцы. Навука працягваецца 4 гады, і ў выніку яе можна атрымаць атэстат сталасці. Як мы даведаліся, у гэтых школах ёсць яшчэ вольныя месцы. Уступныя экзамены адбудуцца 1 і 2 верасня б.г. Паданні аб прыняцці можна дасылаць да канца жніўня. Патрэбны наступныя дакументы:

1) Паданне.
2) Біяграфія.
3) Метрыка нараджэння ці замужаства.
4) Пасведчанне аб заканчэнні пачатковай школы.
5) Пасведчанне ГРН аб маёмасным стане.
6) 2 фатаграфіі.

Усім, хто хоча вучыцца, раім скарыстаць.

(НА)

Змяняецца вёска

Вёска Дубічы Царкоўныя, Гайнаўскага павета, з кожным месяцам змяняе свой выгляд. Ужо хутка адкрыецца новая мураваная крама і пачнецца пабудова рамізы са святліцай. Таксама і гаспадары будуюцца. Штораз больш новых дамоў і гаспадарчых будынкаў. Адным словам, вёска мяняе свой выгляд.

Мікола Корх
Дубічы Царкоўныя

У Багушоўскім багне перастане палохаць

Вёска Багушы, што непадалёку павятовай Саколкі, знаходзіцца у балоцістай мясціне, парэзанай мулістымі ручайкамі, азяркамі.

У апошнія гады прыйшла чарга на меліярацыю і гэтай «тапеліцы». На бягучы год прадбачана асушка 125 гектараў, а таксама поўнае загаспадараванне 300 гектрараў раней мелііраванай сенажаці.

Упарадкаванне Багушоўскага балотнага камплексу не абыдзецца танней, чым у 3 мільёны злотых.

(ся)

Вельмі важнае мерапрыемства

5 жніўня ў Ляўкове на вясковы сход сабраліся не толькі жыхары гэтай вёскі, але і суседніх вёсак. На сход прыехалі прадстаўнікі павятовых улад з Гайнаўкі. Абмяркоўвалася вельмі важная справа для цэлай аколіцы.

Рака Бабро́ўка амаль штогод восенню выступае з берагоў і пад вадою застаецца зімаваць сена. А ў рацэ Нараўцы вада займае толькі дно, і летняе сонца без пары паліць тутэйшыя сенажаці. Вады тут штогод недастае. Тут неабходна ставіць плаціны, каб павысіць узровень вады. Вырашана даць прыродзе бой.

Сход пастанавіў стварыць меліярацыйную суполку пад назвай «Ляўкова» з сядзібай у Старым Ляўкове. Ужо ў наступным годзе на рацэ Бабро́ўцы пачнуцца першыя меліярацыйныя працы. На Нараўцы пачнуцца яны год пазней. Гэта яшчэ адно вельмі важнае і неабходнае мерапрыемства ў нашай аколіцы.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

КІНО

ПРАГРАМА на 26.VIII — 2.IX.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Drzwi stoją otworem" (czeski), 30.08—2.09. „Król strzelców" (czeski), 28—30.08.

Навасады
„Czas przeszły" (polski), 1—2.09.

Нараў
„Czas przeszły" (polski), 1—2.09.

Нараўка
„Kwiecień" (polski), 1—2.09.

Чаромуха
„W .I. Lenin" (radz.), 28—30.08. „Rancho Texas" (polski), 31.08.—2.09.

Чыжы
„Drugi człowiek" (polski), 29.08.—2.09.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
;,Dziś w nocy umrze miasto" (polski), 29.08.—2.09.

Бранск
„Pragnienie" (rumuński), 28—30.08. „Jutro premiera" (polski), 31.08.—2.09.

Гродзіск
„Trzy kwiaty" (polski), 1—2.09.

Орля
„Dziś w nocy umrze miasto" (polski), 29.08—2.09.

Райск
;,Dowidzenia do jutra" (polski), 29.08—2.09.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Marysia i krasnoludki" (polski), 28.—30.08. „Dwaj panowie N" (polski), 31.08—2.09.

Міхалова
„Przeciwnicy" (węgierski), 28—30.08. „Historia żółtej ciżemki" (polski), 31.08—2.09.

Супрасль
„Wszędzie ludzie żyją" (radziecki), 28—30.08. „Historia żółtej ciżemki" (polski), 31.08—2.09.

Чорная Беластоцкая
„Mali muszkieterowie" (radz.), 28—30.08. „Warszawska premiera" (polski), 31.08—2.09.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Przeciwnicy" (węgierski), 28—30.08. „Rancho Texas" (polski), 31.08—2.09.

Нурэц
„Wielki balet w Ameryce" (radz.), 28—30.08. „Jutro premiera" (polski), 31.08—2.09.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Światła na biegunie" (radz.), 28—30.08. „Rzeczywistość" (polski), 31.08—2.09.

Сухаволя
„Człowiek z za biurka" (włoski), 28—30.08. „Bitwa o Kozi Dwór" (polski), 31.08—2.09.

Шудзялава
„Zaduszki" (polski), 29.0.8—2.09.

Янаў
;,Czekajcie na listy" (radz.), 28—30.08. „Kwiecień" (polski), 31.08—2.09.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Wyrok" (polski), 1—2.09.

Ружаны Сток
„Krzyż walecznych" (polski), 1—20.9.

(Працяг са стар. 3)

Генрых і Лютц падбеглі да мураванага хлява, збілі замок.

— Гер Пфайфер, вы жывы? — гукнуў Генрых.

Лютц уключыў ліхтарык. Прыціснуўшыся адзін да аднаго, у кутку сядзелі шафёр і непрытомны ад страху прапагандыст.

— О, гер обер-лейтэнант! — нарэшце прышоў да сябе Пфайфер і ўпаў на грудзі Генрыха.

Лютц і Генрых вывелі Пфайфера на паветра. Побач вялікіх дзвярэй, з якіх яны толькі што вышлі, былі меншыя, адкрытыя насцеж. Лютц заглянуў туды, бліснуў ліхтарыкам і ўскрыкнуў. Генрых падбег да яго. Блізка парога ляжала Берціна Граўзамель.

— Мёртвая! — сказаў Лютц, які нахіліўся над трупам.

— Магчыма, наша куля яе і забіла! — кінуў Генрых.

— Прынамсі яна памерла з годнасцю! — пачуўся з-за спіны густы бас Пфайфера. Адчуўшы, што знаходзіцца ў бяспецы, ён хутка прышоў да сябе і цяпер трымаўся, як заўсёды.

175

У Сан-Рэмі ўратаваныя палонныя прыбылі на світанні. Перавязаўшы ў бальніцы рукі, Генрых пайшоў у гасцініцу і адразу заснуў. Спаў ён доўга, моцна і спакойна. Ён не чуў, як да яго заходзіў Мілер, як намагаўся разбудзіць яго Лютц, калі прышоў час ісці ў казіна абедаць. І, магчыма, што гэтак было лепш. Бо нават вытрымкі Генрыха не хапіла б, каб спакойна выслухаць расказ Пфайфера пра іх гераічныя паводзіны ў палоне макі. Аднак трэба быць справядлівым: Пфайфер на першае месца высунуў обер-лейтэнанта фон Гольдрынга. У расказе гебельсаўскага прапагандыста Генрых выглядаў як казачны герой, што, лежачы звязаным, збіў з ног некалькі макі, голымі рукамі перадушыў ахову і ўвесь час паводзіў сябе, як стопрацэнтны арыец, сапраўдны афіцэр непераможнай арміі фюрэра.

У гэты дзень было выпіта шмат тостаў за здароўе Пфайфера і бясстрашнага фон Гольдрынга. Асабліва цешыўся Мілер. Дык не ляжы ён у бальніцы, яму б давялося ехаць сустракаць знатнага госця, вось жа і ляжаць зараз замест Заўгеля ў магіле на цэнтральнай плошчы Сан-Рэмі...

(Працяг за тыдзень)

176

Як арганізавалі ТБШ

(Працяг са стар. 3)

каля сотні асоб. Супакоіўся. Значыць, арышт прафілактычны — от, на ўсякі выпадак.

Раніцай далучылі да вялікай групы падазроных і пад канвоем завялі да камеры, што знаходзілася ля вакзала. Сілком уціснулі ў шчыльны натоўп арыштаваных. Зачыніліся цяжкія дзверы. Духота, смурод. Можна толькі стаяць — адзін пры другім. Спалі на змену. І так цэлых шэсць дзён...

На сёмы дзень вярнуўся дамоў.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesiecznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7,20 zł. półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5000 Błtk F-3

НАРЫХТОЎЧЫ ПУНКТ

Кожны год паўтараецца тая самая карціна: цягнуць коні вазы з цукровымі буракамі, збожжам, бульбай і іншай пятрушкай. Едуць фурманкі гасцінцамі, палявымі дарогамі і ляснымі. З'язджаюцца падводы ля нарыхтоўчага пункта і тут выстрайваюцца ў кіламетравую чаргу.

Спачатку цягнецца чарга да вагаўшчыка, потым да кладаўшчыка, затым да касы.

Дрэмлюць стоячы коні. Гультайнічаюць людзі. Вяла рухаюцца працаўнікі нарыхтоўчага пункта. Ураджай не заяц, не ўцячэ. У нарыхтоўчых пунктах ніхто не радуецца ўраджаю. Сярод прыёмшчыкаў культуры не відаць, а лаянка чутна вострая, трохпавярховая. Кожны вагаўшчык адчувае сябе палкаводцам. Касір важнічае, бы дырэктар банка, а селянін прапацеўшы да касцей над ураджаем, намучыцца пры яго здачы і добрага слова не пачуе.

Прыдалося б у нарыхтоўчых пунктах навесці парадак у прыёме сельгаспрадуктаў больш пасучаснаму.

Напрыклад, можна перад нарыхтоўчымі пунктамі паставіць палаткі. Для інфармацыі павесіць шыльды. Хай людзі выбіраюць, якая палатка каму па душы.

Хто з грамадзян пажадае пазабавіцца чаем, зайдзе ў чайную. Аматарам чытання дарога ў бібліятэку - чытальню. Калі грамадзянін выехаў з хаты перад світаннем, хай ідзе ў палатку адпачынку. Там на тапчане выгадна выцягнецца і паспіць. Няма патрэбы як цяпер, ляжаць на фурманцы і псаваць паветра ў мяшках са збожжам.

Для аматараў забавы трэба абсталяваць танцавальную пляцоўку. Музыкант заўсёды знойдзецца. Хай расцягвае мяхі ў парадку грамадскай нагрузкі і радуе людзей з таленавітымі нагамі.

Сярод чакаючых у чарзе можна арганізаваць гурткі самадзейнасці. Харавы, спартыўны, драматычны.

Пакуль чарга да вагаўшчыка дойдзе, паспеем ахрыпнуць ад песняў, згуляць футбольны матч і паставіць п'есу.

Удзельнікаў гульні будзе спыняць толькі голас з рэпрадуктара: «Грамадзянін Стопка з Качаямак, калі ласка, на вагу!..» «Грамадзянін Мачывус з Чамаргесаўкі калі ласка, у кантору па грошы...» «Дзякуем прысутным за дастаўлены ўраджай».

А мо' лепш гэтага не рабіць? Дзядзька пад'едзе да нарыхтоўчага пункта, пабачыць новы парадак і паверне коні назад. Не паверыць дзядзька ў прагрэс. Падумае, што працаўнікі нарыхтоўчай канторы з глузду з'ехалі.

Прывык наш селянін, што народны ўраджай прымаюць бы нябожчыка на могілкі: памалу, без усмешкі, з жалобнымі тварамі і нагцямі.

Ураджай — не заяц, культура — не птушка, а нарыхтоўчая кантора — не школа ветлівасці.

Дзядзька Лявон

— Упакаваць, ці на месцы?

ПА ШЧЫРАСЦІ

Жонка: Ізноў вяртаешся з гасподы?!
Муж: Вядома, увесь час не буду там сядзець.

Прыслаў **Юрка Скепка**

★ ★ ★

ПАДАРУНАК

— Бачыш, сынок, гэтыя бедныя дзеці не маюць бацькі, ні маці, ні бабулі, ні дзядулі, ні дзядзькі, ні цёткі. Ці ты хацеў бы ім нешта падарыць?

— Так, мама, дайма ім цётку Параску.

Прыслала **Ірэна Старасельнік**

★ ★ ★

АД ЧАГО

Сусед, убачыўшы ў Васіля напухшы твар, пытае:
— Што з табою, Васіль, гэта ад зуба?
— Дзе там, ад рукі, — адказаў скрыўлены Васіль.

Прыслаў **Уладзімір Сцепанюк**

Без слоў...

АНАТОЛЬ ПАЦЕМКОЎСКІ

Кемлівасць

Дырэктар аднаго прадпрыемства жыў за горадам і кожны дзень рабіў некалькі дзесяткаў кіламетраў на службовай машыне. Паколькі яго машына не развівала вялікай хуткасці, паездка на працу займала ў дырэктара каля гадзіны штодзённа.

З нецярплівасцю паглядваючы на стрэлку спідометра, які паказваў 70 кіламетраў у гадзіну, дырэктар засмучаўся.

— Паслухайце, Вуйцік, — сказаў ён аднойчы шафёру, — ці нельга як-небудзь падагнаць машыну?

Немагчыма, — сказаў Вуйцік.

Дырэктар засмучаўся некалькі дзён — відавочна, гэтае пытанне вельмі яго мучыла. Нейк ён сказаў шафёру:

— У мяне ёсць ідэя: патрэбна рацыяналізатарская прапанова. Ці не маглі б вы нешта вынайсці?

— Цяжка, — сказаў Вуйцік.

— Не спыняйцеся перад цяжкасцямі. Падумайце над вынаходствам або ў крайнім выпадку распрацуйце нейкі перадавы метад. Урэшце мы не можам вечна цягнуцца з адной і той самай хуткасцю.

На другі дзень, як толькі машына ад'ехала ад дома, дырэктар утаропіў здзіўлены позірк у спідометр. Спідометр паказваў хуткасць 140 кіламетраў у гадзіну.

— Вуйцік! — прамовіў ён сціснутым голасам, — вы дабіліся надзвычайнага выніку! Цяпер кіламетры ляцяць у два разы хутчэй. Які сабекошт гэтага вынаходства?

— Нічога асаблівага, — сказаў шафёр. — Проста я перарабіў спідометр. Сабекошт няважны — 22 злотых і 35 грошай.

Дырэктар у працягу мінуты збіраўся з думкамі. Потым працягнуў шафёру руку.

— Вуйцік, — сказаў ён, — вы вялікі чалавек! Ганаруся тым, што я вас выхаваў... Эканомія ў дзяржаўным маштабе будзе агромная. Мы самі выгадаем на гэтым паўгадзіны штодзённа! Трэба перарабіць усе спідометры, каб машыны ездзілі хутчэй. Трэба неадкладна ўжыць ваш метад у іншым месцы.

І яны паехалі як можна хутчэй у іншае месца. Але, на жаль, дарэмна.

У іншым месцы гэты спосаб ведалі ўжо даўно.

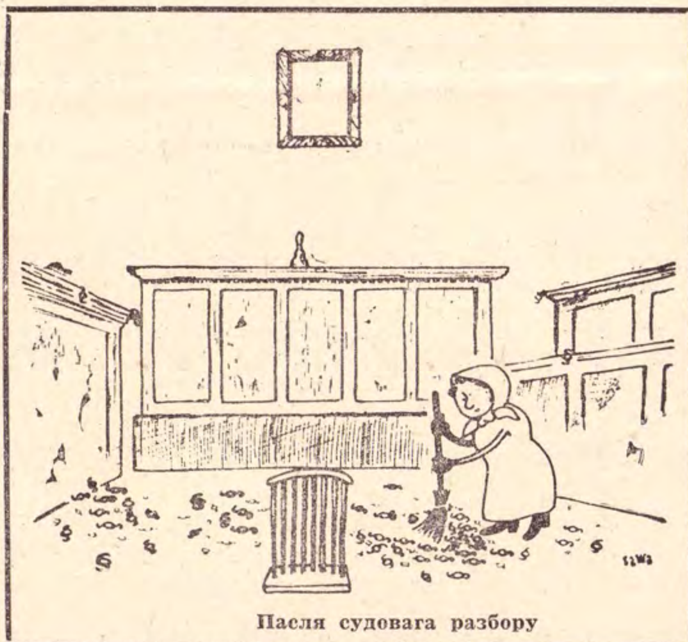
Пераклаў з польскай **Рыгляс**

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

По просьбе Аляксандра Стэльмаха з Лысінаў Зеленагурскага ваяводства, і Марыі Чахоріч з Новай Гуты, змяшчаем беларускую песню на словы Канстанцыі Буйлы.

ЛЮБЛЮ

Люблю наш край — старонку гэту,
Дзе я радзілася, расла,
Дзе першы раз пазнала шчасце,
Слязу нядолі праліла.
Люблю народ наш беларускі,
Хаціны ў зелені садоў,
Залочаныя збожжам нівы,
Шум нашых гаяў і лясоў,
І рэчку, што і хваля воды
Нясе ў нязведаную даль,
І схілы берагоў пясчаных,
І холад чыстых яе хваль.
Люблю вясну, што ў кветкі, зелень
Аздобіць радасна зямлю.
Буслоў на гнёздах клекатанне
І спеў жаўраначка люблю,
Гарачую спякоту лета
І буру летнюю з дажджом,
Як гром грыміць, а ў чорных хмарах
Маланка зіхаціць агнём.
І час жніва душой люблю я,
І першы звон сярпоў і кос,
Як выйдуць жнеі збожжа жаці,
А касары — на сенакос.
Люблю зіму з яе марозам,
Што вокны прыбярэ ва ўзор,
І белы снег, што, укрыўшы поле,
Іскрыцца бляскам ясных зор.
Люблю ў пагодную я ночку
Да позна на двары сядзець,
Сачыць за сініх зор мігценнем,
На месяц залаты глядзець.
І песню родную люблю я,
Што дзеўкі ў полі запяюць,
А тоны голасна над нівай
Пераліваюцца, плывуць.
Усё ў тым краі сэрцу міла,
Бо я люблю край родны свой,
Дзе з першым шчасцем я спазналась
І з гора першаю слязой.

Пасля судовага разбору

САРОКА

БАЙКА

— Не, не кажы, кума, не, не! —
Вароне запярэчыла Сарока, —
Куды як лепш было раней,
Тады й я лётала высока.
Да кожнага суседа паляціш, —
Курыных яек еш хоць трэсні.
А Дзяцел пеў якія песні!
А як скакаць умела Мыш!
Сланы на поўначы жылі,
Зайцы ваўкоў, мядзведзяў елі,
Ўсе весяліліся, ніколі не хварэлі
І, Далібог, не толькі квас пілі...
Варона крыкнула: Уг-га!
А ўспомні пра мой сыр, кума!

А. ГАЛЧАНАЎ

ГІСТОРЫЯ РАДЫЕ

